

Καλημέρα

Απρίλιος 2008

Τ
έ
υ
χ
ο
ς

39

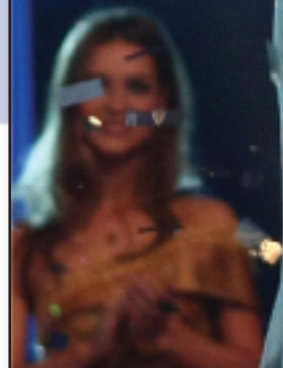

Περιοδική έκδοση του Ελληνισμού της Πράγας

Tento časopis je vydáván za finanční podpory Ministerstva Kultury ČR.
Η Καλημέρα εκδίδεται με την οικονομική υποστήριξη Υπουργείου Πολιτισμού της Τσεχίας.

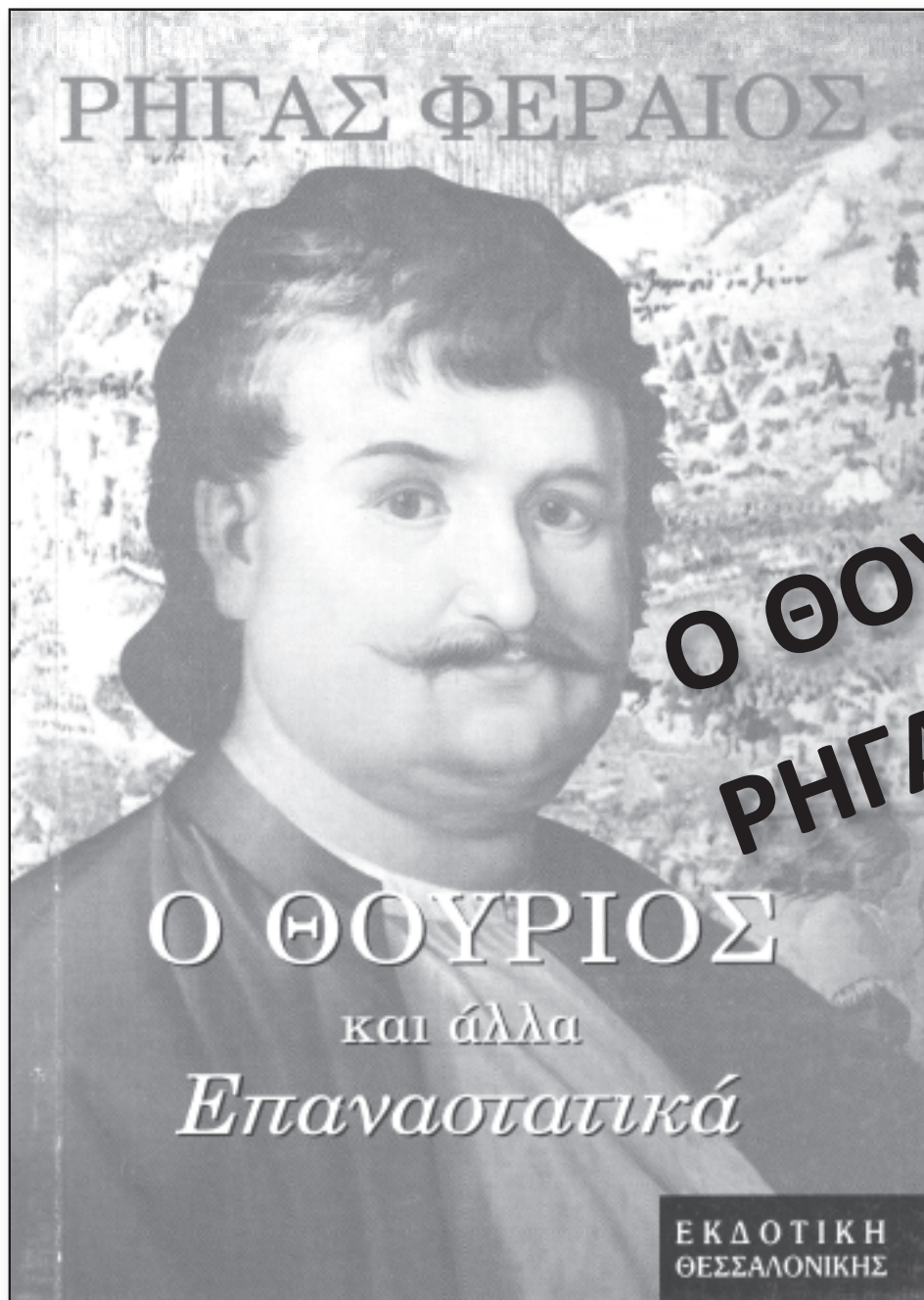

Ελισάβετ Χαραλαμπίδου

Ελισάβετ Χαραλαμπίδου

Editorial

Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

Ο Σούτζος, κί' ο Μουρούζης, Πε-
τράκης, Σκαναβής,
Γκίκας, και Μαυρογένης, καθρέ-
πτης ειν' να ιδής.
Ανδρείοι Καπετάνοι, Παπάδες, λαϊ-
κοί,
Σκοτώθηκαν κί' Αγάδες, με άδικον
σπαθί.
Κί' αμέτρητ' άλλοι τόσοι, και Τούρ-
κοι και Ρωμιοί,

Ως πότε παλικάρια να ζούμεν στα στενά,
Μονάχοι σα λιοντάρια σταις ράχες, στα βουνά;
Σπηλαιίς να κατοικούμεν, να βλέπωμεν κλαδιά,
Να φεύγωμ' απ' τον Κόσμον, για την πικρή σκλαβιά.
Να χάνωμεν αδέρφια, Πατρίδα και Γονείς,
Τους φίλους, τα παιδιά μας κί' όλους τους συγγενείς.
Καλλιώναι μιας ώρας, ελεύθερη ζωή,
Παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και, φυλακή.
Τι σ' ωφελεί αν ζήσης, και είσαι στη σκλαβιά,
Στοχάσου πως σε ψένουν, καθ' ώραν στη φωτιά.
Βεζύρης, Δραγουμάνος, Αφέντης κί' αν σταθής,
Ο τύραννος αδίκως, σε κάμει να χαθής.
Δουλεύεις ολ' ημέρα, σε ό,τι κί' αν σοι πη,
Κί' αυτός πασχίζει πάλιν, το αίμα σου να πη.

Ζωήν και πλούτον χάνουν, χωρίς καμμιά 'φορμή.
Ελάτε μ' έναν ζήλον, σε τούτον τον καιρόν,
Να κάμωμεν τον όρκον, επάνω στον Σταυρόν.
Συμβούλους προκομμένους, με πατριωτισμόν,
Να βάλωμεν εις όλα να δίδουν ορισμόν.
Οι Νόμοι νάν' ο πρώτος και μόνος οδηγός,
Και της Πατρίδος ένας να γένη Αρχηγός.
Γιατί κί' η Αναρχία, ομοιάζει την σκλαβιά,
Να ζούμε σα θηρία, ειν' πλιο σκληρή φωτιά.
Και τότε με τα χέρια ψηλά στον ουρανόν
Ας πούμ' απ' την καρδιά μας, ετούτα στον θεόν.

Εδώ συγκώνονται οι πατριώται ορθοί και υψώνοντες
τας χείρας προς τον ουρανόν, κάμνουν τον Όρκον.

Από τη Λέσχη μας... τις ειδησούλες σας τις προσφέρει η Τασούλα

όπως και τα παιδιά του χορευτικού μας. Μαζί μας ήταν και ο Σ. Παραδάκος με τη συντρόφισσά του Σοφία από την Ελλάδα. Όπως πάντα η καρδιά της Κοινότητάς μας έδωσε το παρών. Αυτοί που δεν ήρθατε, χάσατε. Εμείς περάσαμε πολύ ωραία. Ευχαριστούμε την ταβέρνα «Ολυμπο» για τα νόστιμα φαγητά.

3 Νοέμβρη 2007 – Γιορτάσαμε την επέτειο του ΟΧΙ

στους χώρους του «Σπίτι των Μειονοτήτων» με παρέα τον Πρόεδρο της Ελλάδας, κ. Β. Εικοσιπένταρχο, τον Πρέσβη της Κύπρου, κ. Α. Αντωνιάδη και μέλη της Πρεσβείας της Ελλάδας. Μας τραγούδησε και πάλι η Φρόσω με την υπέροχη φωνή της, τα παιδιά της ορχήστρας μας παίζανε δωρεάν και με την ψυχή τους,

Ολοι ακούν προσεχτικά την ομιλία της Προέδρου για την ίδρυση του ΔΣΕ. Από δεξιά, ο Γ. Παπαδόπουλος, ο Μιλάν Κραγιέτσκι, Πρόεδρος της ΚΕΝ, ο κ. Τάγγης, Πρώτος Σύμβουλος της Ελληνικής Πρεσβείας, ο Πρέσβης της Ελλάδας, ο Πρέσβης της Κύπρου και ο Στρατιωτικός Ακόλουθος και η κ. Καλογιάννη.

Σας ενημερώνουμε ότι τώρα που έχουμε χώρους στο «Σπίτι Μειονοτήτων» για τις εκδηλώσεις μας, και είναι δωρεάν, οι περισσότερες εκδηλώσεις θα πραγματοποιούνται εκεί. Γι' αυτό μας τους έχουμε δώσει.

13 Δεκέμβρη 2007 – Διοργανώσαμε την έκθεση «Ευχαριστούμε Τσεχοσλοβακία/Τσεχία! 60 χρόνια από τον ερχομό των παιδιών του ελληνικού εμφυλίου πολέμου» υπό την αιγίδα του Πρέσβη της Ελλάδας, κ. Β. Εικοσιπένταρχου. Και πάλι μας τιμήσανε με την παρουσία τους τα μέλη της 3ης ομάδας, η καρδιά της Κοινότητας, Έλληνες φοιτητές του Πολυτεχνείου της Πράγας, ο Διευθυντής του «Σπίτι των Μειονοτήτων» και πολλοί άλλοι καλεσμένοι μας. Η Τασούλα Ζησάκη, Πρόεδρος της ΕΚ Πράγας,

έκανε τη συλλογή των φωτογραφιών (ευχαριστούμε όλα τα μέλη της Κοινότητας μας για τις φωτογραφίες), ο Θωμάς Πετσίνης επεξεργάστηκε τις φωτογραφίες, και τα μέλη του ΔΣ βοήθησαν να στήσουμε την έκθεση. Τα παιδιά του Πολυτεχνείου μας βοήθησαν με την τεχνική πλευρά της έκθεσης. Αυτοί που δεν κάνατε τον κόπο να τη δείτε, πάλι χάσατε. Ευχαριστούμε τα μέλη της Πρεσβείας, το κ. Κ. Καραμπάτσα, Πρόξενο, το κ. Ορφανίδη, Διευθυντή Γραφείου Τύπου και τον καλωσορίζουμε, το Μ. Κονέτσι, Πρόεδρο της Λέσχης Φιλελλήνων, το Δαβίδ της ΚΕΝ και όλα τα «παιδιά του 1948» και μέλη της Κοινότητας, που μας τιμήσατε με συμμετοχή σας. Δεν ευχαριστούμε τους Ελληνάρες που λεν πολλά, αλλά δεν κάνουν τον κόπο ούτε να έρθουν, ούτε και να βοηθήσουν στις διάφορες εκδηλώσεις μας. Ευχαριστούμε το Δημαρχείο της Πράγας για την οικονομική υποστήριξη και τον κ. Στανόβσκι για τη βοήθεια στη διοργάνωση.

Ναι, ήταν μια ευτυχισμένη μέρα για τα «παιδιά». Η έκθεση ξεκίνησε με φωτογραφίες από το 1947 στην Ελλάδα, έφτασε στο Μπούλκες και από κει μας πήγε στους παιδικούς σταθμούς Μίκουλοφ, Β. Χεράλτιτσε, Λιμπούσιτσε, Σιλχερόβιτσε, Σομπότιν, Νόβε Χράντι, κτλ. ως που φτάσαμε στο «Σήμερα» της ΕΚ Πράγας...

Η Ελευθερία, Νίκη ο κ. Στανόβσκι

Τα κορίτσια, από αριστερά οι: Βιολέτα, Ερμιόνη, Μαρίκα, η Αντωνία, όρθια η Ελισάβετ με την Ελευθερία Γώση-Πετελίκοβα.

τα «παιδιά» με το Ρόμπιν Χίλι

η νεολαία...

Ευχαριστούμε για τα βιβλία από τα Γιαννιτσά

Ο Πρέσβης της Ελλάδας με τα κορίτσια του και τον Παναγιώτη, φοιτητή του Πολυτεχνείου της Πράγας (ΕΡΑΣΜΟΥΣ)

15 Δεκέμβρη 2007 – Μόλις ξηλώσαμε την έκθεση,

«τρέξαμε» στην πόλη Νόβε Χράντι στην Ν. Τσεχία, για να την ξαναστήσουμε. Εκεί μας περίμενε ο Δήμαρχος Βλαδίσμηρος Χορκ με τη συνεργασία του οποίου διοργανώσαμε μια πολύ συγκινητική ημέρα, αφιερωμένη στα παιδιά του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. Τα «παιδιά» αφηγήσανε το κρύο και την ταλαιπωρία του ταξιδιού (τρεις ώρες δρόμου με το λεωφορείο μέσα στα χιόνια!), και σα μικρά παιδιά τρέχανε στο παλάτι, όπου κάποτε ζήσανε, στο σχολείο, όπου ο Διευθυντής τους μίλησε για τα χρόνια τους στο σχολείο (βρήκε και τα ονόματά τους και τους ΒΑΘΜΟΥΣ από τα αρχεία) και η κρατική τηλεόραση έτρεχε από πίσω τους να βγάζει τα πλάνα για τις ειδήσεις των 7 το βράδυ. Ελπίζω αυτοί που δεν ήρθατε, τουλάχιστο να μας είδατε στην τηλεόραση. Καλωσορίσαμε και την Ελληνική Κοινότητα του Μπρνο, και Έλληνες από την

Ο Δήμαρχος Βλαδίσμηρος Χορκ μας χαιρετά... με το «Δ» στο στήθος...

Μετά το γεύμα, άρχισε το επίσημο μέρος της εκδήλωσης με 400 κάτοικοι της περιοχής, οι οποίοι ήρθαν να καλωσορίσουν τα ελληνόπουλα και πάλι, στην περιοχή τους. Συγκινητικές στιγμές με γκριζομάλληδες, Τσέχοι και Έλληνες, να κρατάν φωτογραφίες εκείνου του καιρού της δεκαετίας του 1950, να ψάχνουν συμμαθητές, να θυμούνται τα νιάτα τους. Στην εκδήλωση παρουσιάσαμε δύο εκθέσεις – «Ευχαριστούμε Τσεχοσλοβακία/Τσεχία», με φωτογραφίες από τη ζωή των πολιτικών προσφύγων και από τη ζωή μας σήμερα. Η δεύτερη έκθεση ήταν «Ο Ορθοσκευτικός Θησαυρός της Κύπρου», μια εξαιρετική έκθεση, την οποία διοργάνωσε ο Κώστας Ορφανίδης, Διευθυντής του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (ΚΟΤ) στην Πράγα. Όταν σβήσανε τα φώτα για να προβάλουμε το έργο του Χάρβαν, «Οι Έλληνες της Τσεχίας», βελόνι να έπεφτε, θα ακουγότανε... Όλοι σκουπίζανε τα δάκρυα τους σιωπηλά. Μετά για να μας «περάσει» η συγκίνηση, το Δημαρχείο πρόσφερε άφθονο κρασί, και τα «παιδιά» μας προσέφεραν πολλές ελληνικές πίτες και λιχουδιές. Ε, και μετά χορέψαμε.

Αλλά, πριν το χορό, μας χαιρέτησε ο Δήμαρχος Βλαδίσμηρος Χόρκ, ο Πρέσβης της Κύπρου, κ. Α. Αντωνιάδης (ήρθε και η σύζυγός του), ο Πρέσβης της Ελλάδας έστειλε το μήνυμα του τηλεφωνικώς, (ναι,

λυπήθηκε που δεν μπόρεσε να έρθει διότι αγαπάει πάρα πολύ «τα παιδιά», την καρδιά της Κοινότητάς μας), και η Βουλευτής, κ. Ιωαννίδου, εκ μέρους του Κομμουνιστικού Κόμματος Τσεχίας και Μοραβίας (μέλη του ΚΚ Τσεχίας και Μοραβίας ήταν παρόντες και με πολλά δώρα για την ΕΚ της Πράγας!). Η Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας ευχαρίστησε όλους για την εγκάρδια και συγκινητική υποδοχή. Ήταν μια αξέχαστη μέρα. Θα την επαναλάβουμε τον Ιούνιο, όταν θα πάμε για να στήσουμε την αναμνηστική πλάκα στον τοίχο του σχολείου της πόλης, όπου πολλά ελληνόπουλα και σλαβομακεδονόπουλα μάθανε γράμματα. Θα θέλαμε τα αδέρφια μας, οι Σλαβομακεδόνες, να είναι μαζί μας αυτή τη φορά. Εμείς σας αγαπάμε και μας πικραίνει το γεγονός ότι κάπως δε βρισκόμαστε μαζί σε μια τέτοια επέτειο! Λέω για αυτούς που φύγατε από τις οργανώσεις μας...

Θέλω να ευχαριστήσω όλες της manáδες μας για τις νόστιμες πίτες και τις λιχουδιές, τον Γιάννη Τσιρίμπαση του «Half & Half» και το προσωπικό του για τα μελομακάρονα και τους κουραμπιέδες (και μου τα κουβαλήσανε μέχρι τη Λέσχη μας! Γι' αυτό τους αγαπώ!), το ΚΚ Τσεχίας και Μοραβίας για τα υπέροχα δώρα και τέλος τον αγαπημένο μας Δήμαρχο του Νόβι Χράντι, Βλαδίσμηρο Χορκ και τους βοηθούς του. Όλοι μας ευχαριστούμε το λαό του Νόβι Χράντι και τα περίχωρα για τη συμμετοχή τους και την αγάπη που μας δείξανε και πάλι. Ευχαριστούμε την κρατική τηλεόραση για το υπέροχο ρεπορτάζ και τις εφημερίδες που αναφέρανε την εκδήλωσή μας.

Δεν πρόλαβα να επιστρέψω στην Πράγα, και να οι φίλοι μας από το ραδιοφωνικό σταθμό της Ελλάδας, «Η Φωνή της Ελλάδας, ΕΡΑ-5, θέλανε να μάθουν για τις εκδηλώσεις μας. Συζητήσαμε κάπου 15 λεπτά, και πιστεύω ότι οι Έλληνες ακροατές από όλο τον κόσμο μάθανε την ιστορία μας. Ευχαριστούμε τους δημοσιογράφους και όλα τα παιδιά του αγαπημένου μας ραδιοφωνικού σταθμού και τους περιμένουμε στις μεγάλες εκδηλώσεις τον Ιούνιο, στην Οστραβα (27 και 28).

Α, να μην ξεχάσω και το ελληνικό τηλεοπτικό κανάλι Αντένα Ευρώπη! Ναι, σας ευχαριστούμε για το ενδιαφέρον και σας περιμένουμε και σας.

Στις 27 Ιούνη θα ξεκινήσουμε με αθλητικές εκδηλώσεις και ώρα 19:00 θα κλείσουμε την ημέρα με συναυλία του Γ. Νταλάρα και την ορχήστρα Κριστόφ. Στις 28 Ιούνη, θα παρουσιαστούν όλα τα χορευτικά και ορχήστρες των ελληνικών κοινοτήτων στην Τσεχία, θα δούμε τις εκθέσεις φωτογραφίας της κάθε κοινότητας, και το βράδυ θα χορέψουμε. Παρακαλώ δηλώστε τη συμμετοχή σας στα γραφεία μας.

πριν να ξεκινήσουμε...

Με το «Δ» στο στήθος τα παλικάρια, μαχητές του ΔΣΕ, της ΕΚ Μπρνο

Η Τασούλα (με τη μετάφραση της Μαρίκας Χινόπωρου ευχαριστεί το Νοβε Χράντι

Το χορευτικό μας «Ακρόπολις» με μειωμένους Αριθμούς ... αλλά με πολύ κέφι...

13 Ιανουάριο 2008 – Καλή χρονιά σ' όλους και υγεία!

Γενική Συνέλευση και εκλογές για το Νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Κοινότητας της Πράγας. Α, πολλοί κουραστήκανε να έρθουν στην συνέλευση! Ημασταν 45 μέλη από τα 157 που θα έπρεπε να είμαστε. Καλά που το καταστατικό μάς επιτρέπει σε τέτοιες περιπτώσεις να διακόψουμε για μισή ώρα, και να συνεχίσουμε. Αλλιώς, παιδιά, τέρμα με ΕΚ Πράγας. Έτσι και κάναμε, και βγάλαμε και νέο ΔΣ, αυτούς τους «ρομαντικούς», που πάσχουν ακόμα για «ελληνισμό» και τέτοια. Η πρώτη μας γενιά και αξίζουν να κάνετε τον κόπο μια φορά το χρόνο να τους βλέπετε (εμείς τους βλέπουμε συχνά, για σας το λέω, για αυτούς, που πάτε και λέτε ότι θέλετε σε όποιον θέλετε... άντε και να μη πω αυτά που δε λέγονται...). Ναι, και βγάλαμε ΔΣ με νεολαία για να σκάσουν αυτοί

που δε μας αγαπάν... Η Πρόεδρος, Τασούλα Ζησάκη έκανε τον απολογισμό για τις δραστηριότητές μας, εκδηλώσεις, κ.λπ., η Ταμίας Νίκη Σπάλα μίλησε για τα οικονομικά, και μετά εκλέξαμε και το νέο Διοικητικό Συμβούλιο. Είμαστε ευχαριστημένοι ότι τα νέα μέλη, η Αναστασία, ο Θωμάς, ο Θανάσης και ο Μιχάλης (παλιό μέλος) είναι όλοι νέοι και έτοιμοι να ανανεώσουν τη δράση μας, δηλαδή να κάνουμε και κάτι για τους νέους μας... Όλα τα μέλη εκλεχτήκανε ομόφωνα. Μετά κόψαμε την πίτα και ο πατέρας της Εφης Μανιάτης βρήκε το φλουρί. Του ευχόμαστε πολλή υγεία και να μας έρχεται συχνά στην Πράγα. Ήταν και στο Νόβε Χράντι με το μικρό Γιώργο, τον εγγονό του, ο οποίος πάντα μας βοηθάει στις εκδηλώσεις μας.

Το ΔΣ της ΕΚ της Πράγας

Πρόεδρος:	Τασούλα Ζησάκη Χίλη
Αντιπρόεδρος:	Αναστασία Μιχαηλίδου
Ταμίας:	Νίκη Σπάλα
Γραμματέας:	Ελευθερία Γιώση
Περιοδικό «Καλημέρα»:	Θωμάς Πετσίνης
Χορευτικό:	Μιχάλης Σπάλας
Δημόσιες Σχέσεις:	Θανάσης Ηλιόπουλος
Εφορευτική Επιτροπή:	Παύλος Σιδηρόπουλος
	Αννούλα Ρίζοβα
	Νατάσα Πετσίνη

Και πάλι ευχαριστούμε όλα τα μέλη της Κοινότητας για τις πίτες και τους κουραμπιέδες, είναι οι χορηγοί μας... τη Βιολέτα, την Ερμιόνη, την Ελπινίκη, τον Κώστα (από το καινούργιο ελληνικό μαγαζί δίπλα στα γραφεία μας), την Ανθούλα Μπότου, πολύ ωραία η βασιλόπιτά της, και όλους που ήρθατε και βοηθάτε στα δρώμενα της Κοινότητας. Δεν ευχαριστούμε αυτούς που δεν ήρθανε, αδικαιολόγητα, και που δε διστάζουν να μας κριτικάρουν χωρίς καν να ξέρουν το τι κάνουμε...

Γ. Γεωργίου, Γ. Παταρίδης, Βιολέτα και ο Η. Κουμαντζάς

Ο κ. Β. Εκοσιπέντραρχος, Πρέσβης της Ελλάδας, με τα αγαπημένα του «παιδιά»

Θωμάς Πετσίνης, Αναστασία Μιχαηλίδου με τα αγαπημένα του «παιδιά»...και Μιχάλης Σπάλας, τα νιάτα του ΔΣ της ΕΚ Πράγας, ελεύθεροι και ωραίοι...

Εκδηλώσεις πρώτου εξαμήνου του 2008

- Εορτασμός της επετείου της 25ης Μαρτίου (θα γίνει στις 22 Μαρτίου, σε μεγάλους χώρους)
- Εκδήλωση για τον ερχομό των παιδιών του 1948 στο «Σπίτι των Μειονοτήτων» με παιδιά σχολικής ηλικίας (τσεχόπουλα), διοργα νώνεται με τη συνεργασία του Γραφείου του Διευθυντή του «Σπίτι των Μειονοτήτων»
- Εκθεση «Θρησκευτικοί Θησαυροί της Κύπρου»
- Εορτασμός της επετείου της ΕΠΟΝ, προβολή έργο 23.2.
- «Τα παιδιά του ελληνικού εμφυλίου», εκδήλωση στο Διμοκούρη, Παιδικός Σταθμός έξω από την Πράγα, με τη συνεργασία του Προέδρου της Κοινότητας Διμοκούρη, και τους δημότες (επίσκεψη και εκδηλώσεις στον Παιδικό Σταθμό που το 1948 φιλοξένησε 70 ελληνόπουλα)
- Εκδρομή στη Βουδαπέστη και στο χ. Μπελογιάννη στην Ουγγαρία με το χορευτικό και την ορχήστρα μας
- Συμμετοχή στις εκδηλώσεις του Φεστιβάλ στην Οστραβα με το χορευτικό μας, την ορχήστρα μας και με την έκθεση της ΕΚ Πράγας «Ευχαριστούμε Τσεχοσλοβακία/Τσεχία». Προβολή έργο για τον Ελληνισμό της Τσεχίας.
- Εκδρομή στο Νόβε Χράντι – συμμετοχή στους εορτασμούς της πόλης για την αναμνηστική πλάκα στο σχολείο για τα ελληνόπουλα και σλαβομακεδονόπουλα του εμφυλίου πολέμου

Αυτές είναι οι κυριότερες δραστηριότητές μας. Όπως ξέρετε, υπάρχουν και οι εκπλήξεις.

Για όλες τις εκδηλώσεις θα ενημερωθείτε έγκαιρα.

26 Ιανουάριου 2008 – Μια υπέροχη ελληνική βραδιά στην ταβέρνα «Ολυμπος» με ζωντανή μουσική της ορχήστρας του Μπρνο (του Κώστα Χαραλαμπίδη, να σου ζήσει το εγγονάκι σου!). Διασκεδάσαμε, χαρήκαμε την ελληνική ατμόσφαιρα, απολαύσαμε την ελληνική κουζίνα και την φροντίδα του προσωπικού και της οικογένειας Νεδέλκου. Από τώρα και πέρα θα αφήσουμε τους επαγγελματίες να μας προσφέρουν τις «ελληνικές βραδιές». Όλες οι άλλες εκδηλώσεις θα γίνονται στο «Σπίτι των Μειονοτήτων».

Οπότε και το Πάσχα των Ελλήνων, στις ταβέρνες μας!

Για αυτούς που συνεχίζουν να «μιλάν», ότι δεν κάνουμε τίποτα, θα είναι καλά να πάρουν μέρος στις εκδηλώσεις μας. Αν δεν τους αρέσει, τότε να κάνουν τις δικές τους εκδηλώσεις. Εμείς θέλουμε όλος ο Ελληνισμός να συμμετάσχει με το δικό του τρόπο για την προβολή της Ελλάδας, και του ελληνισμού της Τσεχίας και με εκδηλώσεις που έχουν νόημα. Στην ΕΚ της Πράγας, όλοι προσφέρουμε ότι μπορούμε ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΑ. Αντε, και μας περιμένει δουλειά...

23 Φεβρουαρίου –

Γιορτάσαμε τα 65 χρόνια από την ίδρυση της ΕΠΟΝ με τα μέλη της 3ης ηλικίας της ΕΚ-Πράγας και Μπρνο στο Σπίτι Μειονοτήτων. Ήταν μια πολύ συγκινητική γιορτή για όλους μας. Μαζί μας ήταν και η ΕΡΤ 3 από τη Θεσσαλονίκη, η οποία γύρισε ακόμα ένα έργο για την Κοινότητά μας. Τους ευχαριστούμε όλους, και ειδικά το Νίκο Ασλανίδη, δημοσιογράφος, ο οποίος ήταν ακούραστος μαζί με τον καμεράμαν.

Ευχαριστούμε τους χορηγούς Ρόμπιν Χίλι (για το φαγητό και την ΕΠΟΝίτικη τούρτα!), το ΔΣ της ΕΚΠ (για τα ποτά και τη βοήθεια στη διοργάνωση – τη Νίκη Σπάλα και Ελευθερία Πετελίκοβα), και όπως πάντα τον Αλέξη Χινόπωρο για την οικονομική συνδρομή του. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε και τον Βαγγέλη Αποστολίδη για τη συνδρομή του στο περιοδικό μας (2.000 κορώνες). Με τέτοιους αναγνώστες θα συνεχίσουμε να το εκδίδουμε...

Την ίδια μέρα πραγματοποιήθηκε η συνέλευση της Ομοσπονδίας, όπου συζητήθηκε η διοργάνωση του Φεστιβάλ στην Οστραβα στις 27 & 28 Ιουλίου με συναυλία του Νταλάρα! και πολλά άλλα. Απο την Πράγα πήγε ο Θανάσης Ηλιόπουλος, μέλος του ΔΣ της ΕΚΠράγας, υπεύθυνος δημοσίων σχέσεων. Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.ropraha.eu>;

<http://www.vyrocic60.estranky.cz>

Oslavy 60. výročí příchodu Řeků do České republiky

Εορτασμός της 60ης επετείου ερχομού των Ελλήνων στην Δημοκρατία της Τσεχίας

Μια Ελληνίδα από το Μπρνο, η Ελισάβετ Χαραλαμπίδου στο Miss Τσεχία!

Όπως φαίνεται η οικογένεια Χαραλαμπίδου βγάζει πολλούς καλλιτέχνες. Θυμάστε την Ειρήνη Χαραλαμπίδου (τώρα μένει στην Κρήτη με το σύζυγό της και το όμορφο μωράκι της, να σου ζήσει, Ειρήνη!) όταν στο διαγωνισμό για καλύτερη φωνή του τηλεοπτικού καναλιού Νόβα, έφτασε μέχρι τον τελευταίο γύρο; Ε, τώρα λοιπόν, η ξαδέρφη της Ελισάβετ δοκίμασε την τύχη της στο διαγωνισμό Miss Τσεχία και από 500 κορίτσια της πόλης Μπρνο, μπήκε στην ομάδα των 9 που θα αντιπροσωπεύανε την πόλη της. Στον τελευταίο γύρο στην Πράγα μπήκε στη δωδεκάδα και αγωνίστηκε χωρίς το συνηθισμένο «μέσο» που χαρακτηρίζει αυτούς τους διαγωνισμούς. Αν και δεν έγινε η Miss Τσεχία, άρεσε όπως στους υπεύθυνους του διαγωνισμού, έτσι και στο κοινό. Διότι η Ελισάβετ, ούτε μοντέλο είναι,

ούτε σε τέτοια σχολή πήγε. Βασιζότανε στη φυσική της ομορφιά (ναι, και είναι μια όμορφη Ελληνίδα!) και στο μυαλό της (είναι φοιτήτρια της Οικονομικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Μπρνο και της έμεινε ακόμα ένα έτος για να αποφοιτήσει). Το περίεργο είναι, ότι τα ΜΜΕ μας είπαν ότι πριν τον τελευταίο γύρο, η Ελισάβετ μας, λιποθύμησε! Αμ, δεν είναι έτσι τα πράγματα... Όπως μας είπε και η ίδια, κάποια από τις κοπέλες δεν άντεξε, της πάτησε το φόρεμα «πισσώπλατα», δηλαδή, όπως λέμε της έβαλε μια τρικλοποδιά και βρέθηκε η Ελληνίδα στο πάτωμα με στραμπουλισμένο πόδι. Δεν τα έβαλε κάτω και για τον τελευταίο γύρω, κάθε φορά πριν να αλλάξει φόρεμα, η οικογένεια της, της φρόντιζε το πόδι με πάγους, κτλ. Ε, τέτοια κόλπα είναι γνωστά σε τέτοιο είδους διαγωνισμών, αλλά η Ελισάβετ δεν τα ήξερε... Στην ερώτησή μας το ένα θα συνεχίσει να εμφανίζεται ως μοντέλο, μας είπε, ότι για τώρα θέλει να τελειώσει το πανεπιστήμιο και μετά θα δει τι θα κάνει. Πάντως, εμείς της ευχόμαστε καλή πρόοδο και ότι ποθεί.

Και συγχαρητήρια, Ελισάβετ!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ... και πολλά άλλα...

Ο Αντιδήμαρχος της Στυλίδας στο «Καλημέρα»

Κώστας Τσούμας

Κ: Κώστα, χαρήκαμε πάρα πολύ που γνωριστήκαμε και μας δίνεται η ευκαιρία να μιλήσουμε για την Ελλάδα και τον τόπο σου.

Κι εγώ νιώθω ευτυχημένος που βρίσκομαι στην Πράγα. Είναι σημαντικό που κάναμε αυτή τη γνωριμία και ιδικά, η πρώτη βραδιά το Σάββατο στην ταβέρνα «Ολυμπο», για μένα ήταν το κάτι τρομερό. Ενιωσα έντονα το ελληνικό στοιχείο, τόσο μακριά από την Ελλάδα, μακριά από τη Στυλίδα σ' ένα τόσο ελληνικό περιβάλλον, με ζωντανή ελληνική μουσική και χορούς, ελληνική κουζίνα, και με Έλληνες της Πράγας. Εδώ στην Πράγα νιώθω ότι βρίσκομαι πιο πολύ στην Ελλάδα από ότι ήμουνα εκεί κάτω. Διότι εδώ βλέπω ότι είναι πιο ζεστό το ελληνικό στοιχείο κι αυτό μου δημιούργησε μεγάλη εντύπωση. Πιστεύω ότι μπορούμε να προχωρήσουμε και σ' ανταλλαγές πολιτισμικές, πολιτιστικές, ανταλλαγή ιδεών και απόψεων. Αλλά το πιο σημαντικό που κατάλαβα, ιδικά με την Πρόεδρο της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας, την Τασούλα, που γνώρισα, μια γυναίκα δυναμική, και ο κυριότερος συνδετικός κρίκος του ελληνικού στοιχείου, είναι ότι εάν δεν είναι ένας άνθρωπος που έχει αυτή την «τρέλα» να προσφέρει, δεν μπορεί οτιδήποτε να στηθεί και να προχωρήσει.

Πιστεύω, εμείς που ζούμε στην πατρίδα Ελλάδα, πρέπει να σκεφτόμαστε και να βοηθούμε τους Έλληνες που βρίσκονται στη διασπορά. Είναι σημαντικό. Αλλά θεωρώ ότι τους έχουμε παραμελήσει. Πρέπει λοιπόν να κάνουμε ένα πισωγύρισμα, να προσφέρουμε περισσότερα, να δούμε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε. Πιστεύω, οι Έλληνες της διασποράς και ιδικά εδώ στην πόλη της Πράγας, και γνώρισα αρκετούς, είναι καλοσυνάτοι, δε θέλουν τίποτα από μας, εκτός από ένα χαμόγελο και να τους σκεπτόμαστε.

Κ: Βρήκα τη Στυλίδα στο χάρτη. Πρέπει να είναι πανέμορφη κοντά στη θάλασσα και βουνά. Πες μας κάτι για την πόλη σου.

Η Στυλίδα είναι σχετικά μικρή πόλη, με περίπου

10 000 κατοίκους. Βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας – περίπου 200 χμ από την Αθήνα και 220 από τη Θεσσαλονίκη. Ο εθνικός δρόμος, που διασχίζει όλη την Ελλάδα, από την Αθήνα προς Θεσσαλονίκη, απέχει 20 μέτρα από την πόλη μας. Είναι πανέμορφος ο τόπος μας. Οποιοι θα έρθει θα ενθουσιαστεί και πάνω από όλα είμαστε φιλόξενοι. Εχουμε καλή συγκοινωνία και με τραίνο και με λεωφορεία.

Η Στυλίδα έχει και βουνό και θάλασσα. Είμαστε παραθαλάσσια πόλη, αλλά δίπλα μας βρίσκονται μεγάλα και ιστορικά βουνά – Ο Οθρυσ, η Γκιώνα, λίγο πιο πάνω ο Παρνασσός, ένδοξα πανέμορφα βουνά. Η Στυλίδα είναι μια αρχαία πόλη, από την αρχαία Λήδα. Εντονο είναι το μικρασιάτικο στοιχείο, που ήρθε μετά το 1922 και έδωσε μια ταυτότητα στην πόλη μας. Φυσικά υπάρχουν κι εμείς οι «ντόπιοι» - Σαρακατσαναίοι, Βλάχοι, είναι οι «χωριάτες» που λέμε εμείς. Οι κάτοικοι μας ασχολούνται κυρίως με την καλλιέργεια της ελιάς, αλλά είναι και ψαράδες. Παλιά είχαμε πιο πολλή κτηνοτροφία, τώρα λιγότεψε. Είμαστε κοντά στην πόλη της Λαμίας, γύρω στα 15 χμ. Δεν έχουμε μεγάλη ανεργία, διότι έχουμε κοντά τη Λαμία που είναι μια αρκετά αναπτυσσόμενη βιομηχανική περιοχή, έχει πολλά εργοστάσια, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, παρασκευή καλωδίων, επεξεργασία σιδηρομεταλλεύματος που έρχεται από τη Γκιώνα και τον Παρνασσό. Είναι μια ωραία τοποθεσία και μια ωραία πόλη, στην οποία έχουμε και Τσέχους που μένουνε εκεί, Τσέχες που παντρευτήκανε Έλληνες Στυλιδιώτες. Οι εντυπώσεις που έχουν αφήσει είναι καλές.

Ο Δήμος της Στυλίδας παλιά λεγότανε Δήμος Φαλάρων, από τα αρχαία Φάλαρα. Είναι Δήμος εδώ και 80 χρόνια. Όλες οι διοικητικές υπηρεσίες λειτουργούν σε ένα ικανοποιητικό βαθμό. Φυσικά η κεντρική εξουσία στην Ελλάδα ανέκαθεν δε βοηθούσε σ' αυτό που λέμε τοπικές κοινωνίες. Εχουμε λίγους πόρους, προσπαθούμε να τα βγάλουμε πέρα, διαχειρίζοντας τα δημόσια έσοδα από τους δημότες μας όσο γίνεται καλύτερα. Πιστεύω, όμως, ότι μπορούμε να βελτιωθούμε αισθητά. Το σημαντικό είναι ότι δεν καταφέραμε εντασσόμενοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση να εκμεταλλευτούμε στο βαθμό που έπρεπε όλες εκείνες τις συνθήκες που θα μας βοηθούσαν να πετύχουμε περισσότερα και διοικητικά.

Κ: Πώς είναι η νεολαία στην Στυλίδα; Διαφέρεται από τους νέους εδώ; Με τι ασχολείται;

Από τις λίγες μέρες που είμαι στην Τσεχία, στην Πράγα, βλέπω ότι δεν αλλάζει η νεολαία, ούτε στην Ελλάδα, ούτε στην Τσεχία. Είναι σημαντικό διότι ο κόσμος έχει ανοίξει, μιλάμε για ένα «ελεύθερο κόσμο», η διακίνηση ιδεών γίνεται ταχύτατα. Προσπαθούμε κι εμείς να κρατήσουμε κάποιες παραδόσεις, να μεταφυτέψουμε στους νέους μας ότι έχουμε κρατήσει κι εμείς από τους παππούδες μας και πατεράδες μας. Δεν είναι όμως εύκολο. Ο Δήμος Στυλίδας

έχει ένα Πολιτιστικό Κέντρο που ασχολείται με τον πολιτισμό. Δυστυχώς, ο εθελοντισμός και εκεί σε μας είναι δύσκολος. Τα κοινά, δημόσια πράγματα δεν ενδιαφέρουν.

Εχω εκλεγεί για δεύτερη τετραετία στο Δήμο Στυλίδας. Ο κόσμος της Στυλίδας με τίμησε αν κι εγώ δεν είμαι από τον κεντρικό ιστό της πόλης, είμαι από ένα μικρό χωριό δίπλα στην Στυλίδα, τρία χιλιόμετρα, λέγεται Αγία Μαρίνα. Είναι ένα πανέμορφο ψαροχώρι. Οι δημότες μου έδωσαν την ευθύνη να προσφέρω περισσότερα από ότι πρόσφερα την προηγούμενη τετραετία. Και με τη Δήμαρχό μας, προσπαθούμε να ενταχθούμε σ' αυτό που λέμε τρίτη χιλιετία και να λύσουμε τα προβλήματά και τις νεολαίας μας.

Κ: Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου από την Πράγα;

Ενας συντοπίτης μας ο Θανάσης Τασούλας, μένει στην Πράγα. Είναι πολύ φίλος μου, μαζί παίζαμε ποδόσφαιρο όταν ήμασταν μικροί, είναι ένα πολύ καλό παιδί. Αυτός ήταν ο συνδετικός κρίκος για να έρθουμε στην Πράγα. Εχω μείνει ενθουσιασμένος όσο αφορά τον ιστό της πόλης, τα κτήρια, το παραδοσιακό κέντρο. Εδώ είναι το μεγάλο παράπονο το δικό μου, σαν Έλληνα, ότι εμείς δεν καταφέραμε στην Ελλάδα να κρατήσουμε τον παραδοσιακό ιστό – κτήρια, μνημεία. Δηλαδή με το πέρασμα του χρόνου, καταστρέψαμε την παράδοσή μας. Εχω μείνει εντυπωσιασμένος από το ιστορικό κέντρο. Εδώ στην Πράγα και στην Τσεχία γενικά, κρατήσανε αυτό που λέμε πολιτιστική κληρονομιά..

Και στη Στυλίδα έχουμε μνημεία, ειδικά της Εθνικής Αντίστασης. Εκεί κάνουμε ιδική γιορτή και τιμούμε όλους εκείνους που θυσιάστηκαν για μας, για να ζούμε εμείς σήμερα μια καλύτερη ζωή. Πολλοί Στυλιδιώτες έχουν συμμετέχει στα δύσκολα εκείνα χρόνια. Εχουν θυσιαστεί. Στη δική μας περιοχή έχουμε αρκετά μνημεία της Εθνικής Αντίστασης και το πιο σημαντικό είναι ο Γοργοπόταμος, ο οποίος βρίσκεται 18 χμ κοντά από μας. Είναι και ο αρχαίος δήμος Φαλάρων – υπήρχε προχριστιανικά και μεταβυζαντινά. Δυστυχώς όμως ο πολιτισμός στην Ελλάδα είναι κάτι που δίνεται με φειδώ. Δεν υπάρχουν κονδύλια για να αναδειχθούν όλα αυτά. Και βρίσκονται σε μια κατάσταση μη αξιοποίησης. Υπάρχουν όλα αυτά τα στοιχεία. Αλλά δυστυχώς η κεντρική εξουσία δε βοηθάει με κονδύλια ώστε να μπορέσουμε να τα αναδείξουμε όπως γίνεται εδώ στην Πράγα. Προσπαθούμε με δικούς μας πόρους, οι οποίοι δυστυχώς είναι λίγοι..

Αλλά είναι πανέμορφος ο τόπος μας, στο κέντρο της Ελλάδας, συνδυάζει θάλασσα και βουνό, και θέλουμε να μας επισκεφτείτε. Σας περιμένουμε, θα είμαστε πάρα πολύ φιλόξενοι μαζί σας.

Κ: Σ' ευχαριστώ, Κώστα, και να είσαι σίγουρος ότι θα έρθουμε.

Και λίγα για ένα θαύμα της φύσης – Η ΕΛΙΑ

ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΦΥΛΛΩΝ ΕΛΙΑΣ

Η ελιά είναι το ευλογημένο δέντρο που με τα προϊόντα της χαρίζει μακροζωία στους λαούς της Μεσογείου. Τα φύλλα, ο καρπός και το λάδι της ελιάς, κατέχουν σημαντική θέση στη γεωργία, τη διατροφή και την παραδοσιακή φαρμακοποιία και την ιατρική πολλών χωρών, κυρίως της Μεσογείου.

Τα φύλλα ελιάς στην ιστορία και την ιατρική

Στα φύλλα της ελιάς περιέχονται ενώσεις και ουσίες που δρουν αντιοξειδωτικά και θεραπευτικά. Αυτές τις δράσεις είχαν εντοπίσει πολύ νωρίς οι Αρχαίοι Έλληνες, πιο συγκεκριμένα, ο Ιπποκράτης στο βιβλίο του «Γυναικολογία – Μαιευτική», πρότεινε το ρόφημα από φύλλα άγριας ελιάς, μουσκεμένα σε λάδι. Ο ίδιος με το ρυτό «Φύσις Νούσον Ιητρος», πίστευε ότι οποιαδήποτε θεραπεία ξεκινάει από τη φύση. Νωρίτερα, οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν εκχύλισμα από τα φύλλα ελιάς στις ταριχεύσεις, καθώς εμπόδιζε την ανάπτυξη των μικροοργανισμών που κατέστρεφαν τις σάρκες.

Με το πέρασμα των αιώνων, το ρόφημα από τα φύλλα ελιάς εδραιώθηκε ως παραδοσιακό φάρμακο για την καταπολέμηση του πυρετού. Στα νεότερα χρόνια, η πρώτη επίσημη αναφορά για τη χρήση των φύλλων ελιάς στην ιατρική, χρονολογείται από το 1854, όταν στην επιθεώρηση «Pharmaceutical Journal» δημοσιεύτηκε μια απλή συνταγή για τη χρήση του υδατικού εκχυλίσματος των φύλλων της ελιάς ως αντιπυρετικό. Από τις αρχές του 20ου αιώνα, υπάρχουν βιβλιογραφικές αναφορές για τη σύσταση και τη δράση των φύλλων ελιάς. Τότε ανακαλύφθηκε και απομονώθηκε το συστατικό που δίδει τη χαρακτηριστική, πικρή γεύση στα φύλλα της ελιάς, η ελευρωπαίνη (olegorein). Υπάρχει πλήθος επιστημονικών αναφορών για την αντιοξειδωτική, αντιμικροβιακή, αντιυπερτασική, αγγειοδιασταλτική και υπογλυκαιμική δράση για το εκχύλισμα των φύλλων ή για μεμονωμένα συστατικά του.

Το 1969, μεγάλη φαρμακευτική εταιρεία ανακοίνωσε την απομόνωση ενός άλλου ενεργού συστατικού των φύλλων της ελιάς, εκτός από την ελευρωπαίνη, του Calcium elenolate – (C₁₁H₁₃O₅)₂ Ca, με αντιβιοτική δράση.

Ενα μεγάλο φάσμα μικροοργανισμών, βρεθήκαν να εξουδετερώνονται από αυτό το συστατικό.

Στο Πανεπιστήμιο του Μιλάνο το 2000, ερευνητές διαπίστωσαν ότι η ελευρωπαίνη των φύλλων της ελιάς αναστέλλει την οξείδωση της LDL χοληστερόλης, αυτή που αποκαλούμε ως «κακή χοληστερόλη» και εμπλέκεται με καρδιαγγειακές και αρτηριακές παθήσεις.

Αυτή η διατύπωση πιστοποιείται με την έρευνα στη Β' Πανεπιστημιακή Καρδιολογική Κλινική, όπου εντόπισαν την ισχυρότατη αντιοξειδωτική δράση της ελευρωπαίνης το Δεκέμβριο του 2006. Μια δράση η οποία μπορεί να αποτρέψει από την εκδήλωση εμφράγματος το ένα τρίτο περίπου των ατόμων με καρδιολογικά προβλήματα. Πρόκειται για μια εντυπωσιακή διαπίστωση, που έγινε από την επιστημονική ομάδα της Καρδιολογικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Αττικόν».

Όπως τόνισαν σε συνέντευξη τύπου ο καθηγητής Καρδιολογίας και διευθυντής της Β' Πανεπιστημιακής Καρδιολογικής Κλινικής στο «Αττικόν», κ. Δημήτρης Κρεμαστινός και ο αναπληρωτής καθηγητής Καρδιολογίας κ. Ευστάθιος Ηλιοδρομίτης, έρευνα του πειραματικού εργαστήριου της Κλινικής σε συνεργασία με την Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, κατέδειξαν ότι ο πυρήνας του καρπού της ελιάς, το περίβλημά της και τα φύλλα της περιέχουν την φαινόλη ελευρωπαίνη, η οποία έχει αντισπασμική και αντιοξειδωτική δράση και αποτελεί ασπίδα για την καρδιά, τόσο στην στεφανιαία νόσο όσο και στην καρδιοτοξική δράση που προκαλούν κάποια αντικαρκινικά φάρμακα. Η γνώση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον στη δημιουργία φαρμάκων αλλά και συμπληρωμάτων διατροφής, τα οποία μάλιστα θα μπορούν να λαμβάνονται προληπτικά ακόμα και από υγιή άτομα. Ο κ. Ηλιοδρομίτης εξήγησε ότι οι ουσίες αυτές δεν βρίσκονται στα μέρη της ελιάς που καταναλώνουμε και σημείωσε ότι όσο περισσότερη επεξεργασία γίνεται στην ελιά προκειμένου να εξαχθεί το λάδι, τόσο καταστρέφονται οι συγκεκριμένες αντιοξειδωτικές φαινόλες.

Προς το παρόν, όλες οι μελέτες που εξετάζουν φυτοχημικούς παράγοντες, μεταξύ αυτών και τους παράγοντες που βρίσκονται στα φύλλα ελιάς, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι πέρα από την αναστολή της οξείδωσης της «κακής χοληστερόλης», μπορεί να εμποδίσουν τη συγκόλληση των αιμοπεταλίων, δρώντας δηλαδή αντιθρομβωτικά. Όμως δεν έχει αναφερθεί μόνο η καρδιοπροστατευτική δράση της ελευρωπαίνης. Σε όλες τις ελαιοπαραγωγικές χώρες έχουν γίνει μελέτες εκτενείς σε σχέση με τη δράση των φύλλων ελιάς. (από το φυλλάδιο της εταιρίας...)

Ο Γιάννης Ζαβαλιάνης, Σεφ του «Half & Half» στην «Καλημέρα»

«Οτι κάνω το κάνω με μεράκι...»

Στην Τσεχία ήρθα για πρώτη φορά για διακοπές τα Χριστούγεννα του 2004. Γνώρισα τη γυναίκα μου, Τσέχα, και φύγαμε για την Ελλάδα όπου μείναμε ενάμιση χρόνο. Το 2005 ήρθαμε στην Πράγα. Περιμέναμε παιδί. Τώρα περιμένουμε το δεύτερο, το οποίο είναι πάλι αγόρι, όπως μας λέει ο γιατρός. Ηρθαμε εδώ διότι μ' αρέσει. Βέβαια, ήταν και πρόβλημα προσαρμογής στην Ελλάδα για τη γυναίκα μου. Της λείπανε οι γονείς της και οι συγγενείς της. Και οι δικοί μου γονείς έχουν πρόβλημα, τους λείπω, αλλά εγώ εύκολα προσαρμόζομαι παντού. Εδώ δεν περνώ καθόλου άσχημα, μ' αρέσει. Δε δυσκολεύτηκα, σε πέντε μέρες έπιασα δουλειά, στο «Old Athens» του Δημήτρη Λάμπρου. Απόχτησα κάποια εμπειρία. Μετά, όταν άνοιξε ο Γιάννης Τσιρίμπασης το «Half & Half» ήρθα εδώ.

Ξεκίνησα να μαγειρεύω από μικρός, από το σπίτι. Η μάνα μου είναι καταπληκτική μαγείρισσα. Κάνει καταπληκτικά γεμιστά και σπανακόπιτα. Στην Ελλάδα δούλευα σ' ένα κατάστημα για ηλεκτρονικά είδη ως υπεύθυνος του καταστήματος. Αλλά και τα βράδια δούλευα, σε μια ταβέρνα στη Βούλα (Αθήνα). Πρώτα σαν σερβιτόρος. Κι από ενδιαφέρον ξεσήκωσα σχεδόν όλες τις συνταγές. Η ταβέρνα ήταν πάρα πολύ καλή. Εκεί δούλεψα τρία χρόνια.

Μ' αρέσει να μαγειρεύω. Οτι κάνω το κάνω με μεράκι. Ζωγραφίζω. Και αυτό το κάνω με μεράκι. Μ' αρέσει να ζωγραφίζω τη θάλασσα. Η θάλασσα είναι

το αγαπημένο μου στοιχείο. Η θάλασσα έχει αυτό το απίστευτο πράγμα, είναι συνεχώς σε κίνηση, δεν έχει κάτι το σταθερό, παίζει με το φως... Κι εγώ είμαι άνθρωπος που θέλω να βρίσκομαι συνεχώς σε κίνηση. Πρέπει ότι κάνεις στη ζωή σου να το αγαπάς.

Οσο για τα γλυκά που βλέ-

πεις εδώ, αυτά τα έμαθα από συναδέλφους. Η μητέρα μου δεν έκανε γλυκά. Μόνο αυτά που έχουν να κάνουν με ζύμη. Το αγαπημένο μου φαγητό είναι γεμιστά με ρύζι, όχι με κρέας. Το μυστικό είναι τα μπαχαρικά. Και το άλλο μυστικό είναι να το κάνεις με μεράκι. Εάν εμένα δε μ' αρέσει, εάν εγώ ο ίδιος δε μπορώ να το βάλω στο στόμα μου, δεν το παρουσιάζω στον κόσμο. Είναι κανόνας, μία αρχή μου. Εδώ, στο Half & Half είναι όλα φρέσκα. Σημερινά. Κάνουμε τρία ζυμαρικά, μουσακά, γεμιστά, κοτόπουλο με πατάτες. Κάθε φαγητό είναι της ημέρας. Όλα τα ζυμαρικά, τα λαζάνια, τα κανελόνια, τα φτιάχνω εγώ, δεν αγοράζουμε έτοιμα. Εδώ είμαι ένα χρόνο, από τότε που άνοιξε. Ο κόσμος έρχεται. Προτιμάει το μουσακά, μετά την πίτσα και το γύρο. Και η πίτσα είναι δική μας παραγωγή. Και όλα τα προϊόντα είναι ελληνικά, όπως τα αλμυρά, έτσι και τα γλυκά. Ο Γιάννης (Τσιρίμπασης) πάντα επιμένει στο φρέσκο φαγητό – εδώ δεν προσφέρουμε τίποτα την επόμενη μέρα από το σημερινό μας φαγητό (εκτός από το μουσακά, που την επόμενη είναι καλύτερος!). Κι έτσι είναι το σωστό – όλα πρέπει να είναι φρέσκα. Και η κουζίνα μας είναι σαν ένα παρασκευαστήριο, μοντέρνα μηχανήματα, και πάρα πολύ καθαρή. Εχουμε καλή και σταθερή πελατεία. Αλλά, δουλεύουμε και με πολλούς τουρίστες. Αλλά αυτό δεν το εκμεταλλευόμαστε όπως πολλές φορές γίνεται στην Ελλάδα. Προσφέρουμε ποιότητα σε όλους. Πιστεύω αυτή τη στιγμή σε ποιότητα φαγητού είμαστε από τους καλύτερους στην Πράγα. Ναι, έχουμε και πολλούς Έλληνες τουρίστες που έρχονται. Και από την Ελληνική Κοινότητα της Πράγας.

Είναι καλό που έχουμε την Κοινότητά μας. Αλλά, δυστυχώς, το ενδιαφέρον για τα κοινά, για την Κοινότητά μας, είναι χαμηλό – λόγω έλλειψης χρόνου, τουλάχιστο για μένα προσωπικά. Δουλεύω πολλές ώρες. Όμως, υποστηρίζουμε την Κοινότητά μας, τις εκδηλώσεις. Οσο για το περιοδικό μας, πιστεύω, ότι χρειάζεται μία ανανέωση. Για μένα, πρέπει να ασχοληθούμε με τα πράγματα του σήμερα, διότι καλές είναι οι αναμνήσεις, πρέπει να ξέρουμε βέβαια από πού ξεκινήσαμε και που θα πάμε, την ιστορία μας, δηλαδή. Αλλά πρέπει το περιοδικό να πιάνει και λίγο Ελλάδα, να σε βάζει και στο κλίμα το τι γίνεται στην πατρίδα, διότι η Ελλάδα παραμένει η πατρίδα μας. Κι όταν βγαίνεις έξω από τα σύνορά της, τότε καταλαβαίνεις τι σημαίνει για σένα Ελλάδα. Τότε καταλαβαίνεις τον κόσμο της, τι θα πει φιλοξενία, φιλότιμο, χαμόγελο. Κι εγώ πιστεύω λίγο με τα φαγητά, λίγο με τα γλυκά, κάπως συμβάλλουμε ο κόσμος να γνωρίσει την Ελλάδα.

Καλό θα είναι να έχουμε το σιρόπι έτοιμο για να είναι κρύο. Βάζουμε το νερό και τη ζάχαρη στην κατσαρόλα, και μόλις αρχίσει να βράζει ρίχνουμε το χυμό λεμονιού και τις δύο κουταλιές μέλι. Όταν αρχίσει να κοχλάζει, κατεβάζουμε τη θερμοκρασία περίπου στο μισό και τ' αφήνουμε να κατασταθεί, να γίνει σα σιρόπι. Το βάζουμε στην άκρη.

Σε μια κατσαρόλα βάζουμε τα 100 γρ. μαργαρίνη, ρίχνουμε 200 γρ. ζάχαρη, αφήνουμε να λιώσει, ρίχνουμε 1 ½ λίτρο γάλα και μετά ρίχνουμε και το κορν φλαουερ, το σκροπ, το ανακατεύουμε μ' ένα μίξερ του χεριού για να μη ζεσταθεί το γάλα, μετά ρίχνουμε το ξύσμα πορτοκαλιού, χτυπάμε 4-5 αυγά σε μια λεκανίτσα, γυρίζουμε και τ' αυγά μέσα στο μίγμα, ανακατεύοντας συνεχώς. Την ώρα που θα ρίξουμε το αυγό, δεν πρέπει να είναι πολύ καυτό το γάλα, διότι θα το βράσει, θα κάνει θρόμβους. Στο τέλος ρίχνουμε το σιμιγδάλι και ξανακατέβουμε μέχρι να γίνει μια ομοιογενής κρέμα. Όταν αρχίσει η κρέμα να κοχλάζει, είναι έτοιμη. Τη βάζουμε στην άκρη.

Το πακέτο με τα φύλλα έχει 11 με 12 φύλλα. Βάζουμε τα μισά από

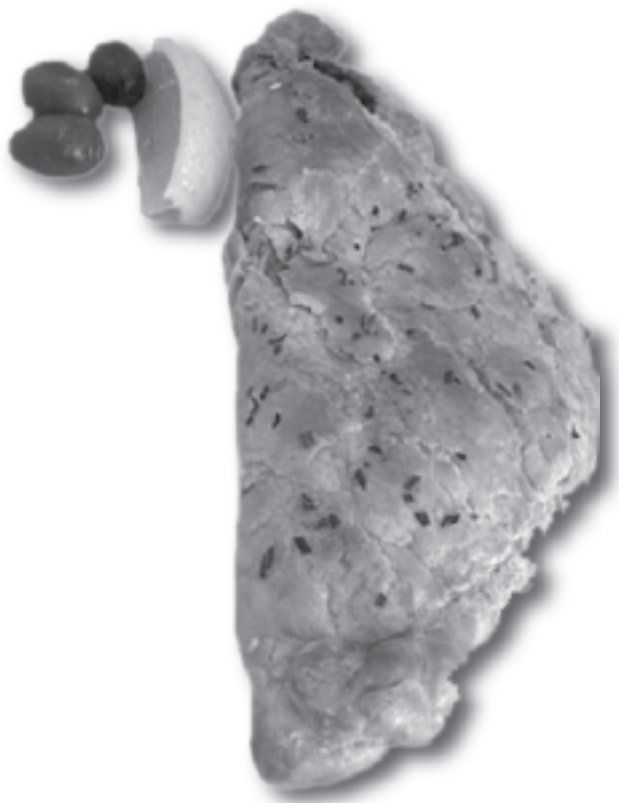
κάτω έτσι ώστε τα φύλλα να εξέχουν στα πλάγια. Αλείβουμε τη φόρμα με βούτυρο. Κάθε φύλλο που βάζουμε το αλείβουμε με βούτυρο προσεχτικά. Ρίχνουμε την κρέμα και μετά διπλώνουμε από πάνω τα φύλλα που εξείχαν. Συνεχίζουμε με τα υπόλοιπα τρία-τέσσερα φύλλα μόνο, αυτό είναι απαραίτητο να είναι μόνο τρία-τέσσερα φύλλα από πάνω για να μπορούν να ψηθούν. Και πάλι με τον ίδιο τρόπο, βούτυρο, φύλλο, βούτυρο, φύλλο και κάθε φύλλο να εξέχει και να διπλώνεται με ένα πινελάκι από κάτω. Το χαράζουμε σε μερίδες που θέλουμε και το ψήνουμε σε θερμοκρασία 160 βαθμούς για 45-50 λεπτά (εξαρτάται από κάθε φούρνο.) ως που να πάρει χρυσοκόκκινο χρώμα. Οπως είναι καυτό από το φούρνο το βάζουμε στην άκρη και το περιχύνουμε με το κρύο σιρόπι από πάνω. Δηλαδή, το σιρόπι κρύο, το γαλακτομούρεκο καυτό. Εάν δεν έχουμε φτιάξει το σιρόπι, τότε το σιρόπι πρέπει να είναι καυτό και το γαλακτομούρεκο κρύο. Εάν και τα δύο είναι καυτά ή κρύα, δεν συνδυάζονται. Καλή επιτυχία και καλή όρεξη!

Παρακαλέσαμε το Γιάννη, να μας δώσει και μια συνταγή...

ΓΑΛΑΚΤΟΜΠΟΥΡΕΚΟ

Θα χρειαστούμε ένα ταψάκι 35 πόντους, στρογγυλό, ή 25 επί 35 τετράγωνο - να υπολογίσουμε μια τέτοια ποσότητα.

- 1 ½ λίτρο γάλα
- 100 γρ. μαργαρίνη
- 200 γρ. ζάχαρη
- 100 γρ. κορν φλαουερ, σκροπ
- 200 γρ. σιμιγδάλι (θα το βρούμε στο «Greek Corner»)
- 4 αυγά
- Φλούδα πορτοκαλιού ξυσμένη
- 250 γρ. βούτυρο
- 1 πακέτο φύλλα «Κανάκη» (πάλι από το «Greek Corner»)
- 1 ½ λίτρο νερό
- 1 κιλό ζάχαρη
- 2 κουταλιές σούπας μέλι
- Λίγο χυμό λεμονιού
- Ενα ξυλάκι κανέλας
- 4-5 γαρυφαλλάκια

Δυο άστεγοι έχασαν τη ζωή τους στην αυγή του 2008

Στις πρώτες 10 μέρες του 2008 δυο άστεγοι άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας της απάνθρωπης πολιτικής του συστήματος και των πολιτικών του εκπροσώπων. Ο ένας απανθρακώθηκε κοντά στο Σύνταγμα, στην καρδιά της Αθήνας, ενώ ο άλλος πέθανε από τα χτυπήματα δύο άνεργων κι' αστέγων αλλοδαπών, πολωνικής καταγωγής, που διεκδικούσαν μια γωνιά σ' ένα εγκαταλειμμένο αναψυκτήριο στην πλούσιο-κατοικημένη περιοχή της Γλυφάδας.

Η «ενημέρωση» που έγινε για τους θανάτους των αστέγων, από τις εφημερίδες και τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ πέρασε σε 10 σειρές και 8 δευτερόλεπτα, αντίστοιχα, σα να επρόκειτο για ένα τυχαίο συμβάν, μιας θεομηνίας, (αστραπή που χτύπησε και άφησε στον τόπο δυο άτυχα ζώα). Σα να μην υπήρχαν αιτίες στην τραγική αυτή ιστορία.

Ο τρόπος που παρουσίασαν το γεγονός έδειξε για μια ακόμα φορά την περιφρόνηση της ζωής του απλού ανθρώπου που το σύστημα τον κατάντησε φτωχό, άστεγο, περιθωριακό. Σε αντίθεση με τις προσπάθειες που καταβάλουνε έναν και πλέον μήνα, (καταναλώνοντας τόνους μελάνι και χαρτί, διαθέτοντας απεριόριστο τηλεοπτικό χρόνο), για να αποδείξουν ότι η μόχα και η σαπίλα του συστήματός τους δεν είναι τίποτα παρά ένα Ροζ σκάνδαλο με πρωταγωνιστές τον Ζαχόπουλο και την 35χρονη υπάλληλου του ΥΠ.ΠΟ.

Δεν έλειψαν και οι φωνές – με αφορμή τον θάνατο του άστεγου στη Γλυφάδα από δυο πολωνούς ανέργους – που έβγαλε πάλι στην επιφάνεια το ρατσιστικό μίσος των φασιστοειδών ενάντια στους αλλοδαπούς εργάτες κι' ανέργους που

ζουν και εργάζονται στη χώρα μας.

Εχουν τους λόγους τους να εμφανίζουν λειψά κι' αποκομμένα τα τραγικά γεγονότα για τα οποία ευθύνονται, ν' αποσιωπούν τις αιτίες που τα προκαλούν, να κρύβουν την αλήθεια φορτώνοντας λίγο ως πολύ τις ευθύνες στα ίδια τα θύματα.

Μα όσο κι' αν προσπαθούν να καλύψουν τις αιτίες και τους υπεύθυνους τέτοιων θλιβερών γεγονότων, που στοιχίζουν ανθρώπινες ζωές, δεν θα το κατορθώσουν, γιατί οι εργαζόμενοι βλέπουν, συγκρίνουν και καταλαβαίνουν πως είναι οι ίδιες ταξικές αιτίες, οι ίδιοι υπαίτιοι, το ίδιο το σύστημα που προκαλεί εκατοντάδες θανατηφόρα εργατικά δυστυχήματα κάθε χρόνο, στην Ναυπηγό-επισκευαστική Ζώνη του Περάματος, στα γιαπιά σε όλη την Ελλάδα, στις βιομηχανίες και τις φάμπρικες.

Και η γενεσιουργός αιτία, η ρίζα του κακού είναι το πάθος των κεφαλαιοκρατών για μεγαλύτερη αύξηση των κερδών τους, που επιβάλλει την αύξηση της εκμετάλλευσης, την άρνηση λήψης μέτρων προστασίας των εργαζομένων, την αύξηση της φτώχειας, της ανεργίας, της ανασφάλειας, της έλλειψης δωρεάν υγείας, παιδείας, πρόνοιας κι' ανθρώπινης στέγης, την περιφρόνηση της ίδιας της ανθρώπινης ζωής.

Αυτός είναι ο στρατηγικός στόχος του κεφαλαίου στον οποίο υποτάσσεται το αστικό Κράτος, οι εκάστοτε κυβερνήσεις και οι πολιτικοί υπηρέτες του συστήματος και οι επισημάνσεις μας βοηθούν να αποκαλύπτονται οι βαθύτερες αιτίες και να γνωρίζει ο εργαζόμενος κόσμος τους πραγματικούς υπαίτιους και τις συνέπειες της πολιτικής τους που

δημιουργούν την ανεργία, τη φτώχεια, την εξαθλίωση, την ληστεία της κατοικίας, την εξαθλίωση και την περιθωριοποίηση.

Για όλα αυτά ευθύνονται οι κυβερνήσεις του δικομματισμού, οι θιασώτες του ευρωμονόδρομου και όλοι οι υπηρέτες του κεφαλαιοκρατικού συστήματος στη χώρα μας που αρνείται να πάρει τα πιο στοιχειώδη μέτρα μέριμνας και προστασίας της εργατικής τάξης και των εργαζόμενων κι' ανέργων, όλων των λαϊκών στρωμάτων..

Η οικονομική πολιτική που με εντολή της Ε.Ε., του ΟΟΣΑ και του Δ.Ν.Τ. εφαρμόζει η ελληνική κυβέρνηση, (όπως κι' οι προηγούμενες της), μεγαλώνει την ανεργία, τη φτώχεια, την εξαθλίωση, ενώ αυξάνει δυσανάλογα τα κέρδη των μονοπωλίων και της ελληνικής πλουτοκρατίας.

Αυτό και μόνο το γεγονός απορρίπτει και γελοιοποιεί τα σαθρά της επιχειρήματα, πως τάχα **‘δεν αντέχει’ η ελληνική οικονομία** και περικόπτει τις κοινωνικές δαπάνες για δημόσια δωρεάν υγεία και πρόνοια, δημόσια και δωρεάν παιδεία κ.λ.π.

Σήμερα προχωρεί αποφασιστική και ακάθεκτη η κυβέρνηση στην εφαρμογή των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων με βίαια γενική επίθεση, αφαιρώντας τις οικονομικές και κοινωνικές κατακτήσεις, επιβάλλοντας εργασιακές σχέσεις που θυμίζουν μεσαιώνα (άνθρωποι χωρίς πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα). Αυτές οι κατακτήσεις που με αγώνες, θυσίες και αίμα της εργατικής τάξης και όλου του λαού μας κερδίθηκαν.

Απορρίπτει τις προτάσεις του ταξικού συνδικαλιστικού κινήματος που εκφράζουν τις πραγματικές ανάγκες όλων των εργαζομένων και λαϊκών στρωμάτων παζαρεύοντας στον ψευδοδιόλογο τις απαιτήσεις των βιομηχάνων – μεγαλεμπόρων – τραπεζιτών κι' εφοπλιστών, με στήριξη στη (Γ.Σ.Ε.Ε. – ΑΔΕΔΥ) των ξεπουλημένων εργατοπατέρων του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΝ.

Το 'στρατόπεδο' των αστέγων που αναπτύσσεται και παρασύρει ένα μέρος του λαού μας στην εξαθλίωση, στο περιθώριο και στον κοινωνικό ξεπεσμό, αποτελεί σήμερα μια νέα – ακραία μορφή – καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Ο αριθμός των αστέγων φτάνει τις 17.000 και είναι στο ξεκίνημα του. Είναι βέβαιο πως ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί με πρώτα θύματα τις δεκάδες χιλιάδες κατασχέσεις ελληνικών νοικοκυριών από το ληστρικό ξεκλήρισμα των τραπεζών. Το 'έργο' αυτό το έχουμε ξαναδεί στις ΗΠΑ που παραπέμπει στον περασμένο αιώνα, και ξανανθεί σήμερα με τραγικότερη μορφή! Ενδεικτικά, το πρακτορείο Ρόιτερς σε τηλεγράφημα του της 25 Δεκεμβρη 2007 αναφέρει ότι «στο «κάμπινγκ» όπου διέμεναν προ δυο μηνών 20 άστεγοι, τώρα στριμώχονται πάνω από 200 άνθρωποι που βρέθηκαν (κυριολεκτικά) στο δρόμο, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Το πρακτορείο, μάλιστα, συσχετίζει τη σημερινή κατάσταση με την κατάσταση που επικρατούσε στις ΗΠΑ λίγο πριν τη «Μεγάλη Υφεση» που διήρκεσε από το 1929 έως το 1932» *

Στις ΗΠΑ ζούνε σήμερα πάνω από 6.000.000 άστεγοι και οι περισσότεροι απ' αυτούς είναι μαύροι, αμερικάνοι πολίτες, και μετανάστες. 35,7 εκ. αμερικάνοι ζούνε κάτω από το όριο της φτώχειας, με μηνιαίο εισόδημα 587

δολάρια, δηλαδή 395,40 Ευρώ.

Σύμφωνα με αμερικανούς αξιωματούχους που επικαλείται το Ρόιτερς, από την κρίση στα στεγαστικά δάνεια που έχουν χορηγηθεί σε δανειολήπτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα (sub primes) αναμένεται να μείνουν στο δρόμο μέσα στα επόμενα δυο χρόνια 500.000 άνθρωποι.

Αρκεί μια ματιά στους αριθμούς και στα γεγονότα των αστέγων στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής για να καταλάβουμε τι επιφυλάσσουν αυτές οι πολιτικές στους εργαζόμενους, τους άνεργους και τους συνταξιούχους, στους κατεστραμμένους φτωχούς και μεσαίους αγρότες, στα μεσαία στρώματα της πόλης στη χώρα μας.

Στην Γερμανία, την άλλοτε οικονομική «ατμομηχανή» της Ε. Ε. υπάρχουν 1.000.000 άστεγοι κι' εξαθλιωμένοι άνθρωποι χωρίς κατοικία, ασφάλεια και στοιχειώδη προστασία, ενώ ο αριθμός των ανέργων ξεπερνάει τα 5.000.000.

Εκπληξη αποτελεί η σημερινή καπιταλιστική Ρωσία, (που αν εξαιρέσεις τη δυστυχία που προκάλεσε ο Β. Παγκόσμιος Πόλεμος), για 73 ολόκληρα χρόνια στο λαό της Σοβιετικής Ενωσης ήταν άγνωστες οι λέξεις άστεγος, άνεργος, φτωχός και απροστάτευτα παιδιά του δρόμου. Σήμερα το 30% των Ρώσων ζούνε με 60 Ρούβλια την ημέρα δηλαδή 1,07 Ευρώ. Ενώ 30.000.000 ζούνε κάτω από το όριο της φτώχειας. Εκείνο που δεν μπορεί να ελεγχθεί καθόλου είναι ο αριθμός των παιδιών που ζούνε στους δρόμους χωρίς καμιά κοινωνική μέριμνα.

Προκαλούν τα κροκοδείλια δάκρυα και οι «πατρικές» συμβουλές των λογής λογής αστών πολιτικών, δημοτικών αρχόντων, εκπροσώπων Μ.Κ.Ο. ακόμα και «εκπρόσωποι» του θεού, στους «άτυχους» άστεγους. Ω Φαρισαίοι – Υποκριτές! Κανένας άνθρωπος, στην ιστορία δεν έγινε με τη θέληση του φτωχός, άνεργος, άστεγος, περιθωριακός και ζητιάνος!

ΤΟ ΒΑΡΒΑΡΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. ΤΟ ΑΠΑΝΘΡΩΠΟ ΑΥΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΑΤΡΕΙΑ, ΠΑΡΑ ΜΟΝΟ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΜΙΑ ΛΑΪΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΤΟ ΚΑΝΤΡΟ ΤΗΣ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΚΕΣ .

«Θέλει νεκροί χιλιάδες να είναι στους τροχούς. Θέλει κι' οι ζωντανοί να δίνουν το αίμα τους»....

Αλήθεια! Πόσο μοιάζουν αυτοί οι Φαρισαίοι με τους μαυραγορίτες της κατοχής που εκφράζανε τη 'θλίψη τους' σαν βλέπανε το ξυπόλυτο και πεινασμένο παιδάκι να διώχνεται από την «αλητοπαρέα» των ομοίων του!

αφιέρωμα στα 60 χρόνια από τον ερχομό των παιδιών του ελληνικού εμφυλίου πολέμου

Ο δημοσιογράφος Βασίλης Φ. Πλάτανος από τη Θεσσαλονίκη μας έστειλε μια εργασία του αφιερωμένη στα παιδιά του εμφυλίου πολέμου, που ήρθαν στην Τσεχοσλοβακία το 1948. Όπως ξέρετε, ο Βασίλης μάς έχει στείλει διάφορα βιβλία και τεύχη του περιοδικού «Ελασσονίτικα Γράμματα» (έκδοση πολιτιστικών, λαογραφικών και πολιτικών θεμάτων), του οποίου είναι εκδότης μαζί με τον Τζιθί Μενέλαο, όπως και CD με δημοτικά τραγούδια από διάφορους τόπους της Ελλάδας. Σ' ευχαριστούμε, Βασίλη και περιμένουμε να μας στείλεις κι άλλες εργασίες σου.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜ. «ΠΡΟΣ ΤΗ ΝΙΚΗ» (1949) ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Β. Φ. ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα (1946-49), ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που προέκυψαν, ήταν η διάσωση του άμαχου πληθυσμού και ειδικότερα των παιδιών κυρίως στις περιοχές που διεξάγονταν πολεμικές επιχειρήσεις.

Στις περιοχές αυτές καθημερινά τα μοναρχοφασιστικά αεροπλάνα με αγγλίζικες και αμερικάνικες βόμβες, βομβάρδιζαν τα πάντα. Παράλληλα η πείνα και οι αρρώστιες θέριζαν τον άμαχο πληθυσμό, ο οποίος προσπαθούσε να ζήσει μέσα σε πολύ δύσκολες συνθήκες που επικρατούσαν στις περιοχές αυτές. Το πρόβλημα έπρεπε να λυθεί άμεσα και με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια και η υγεία του πληθυσμού.

Η Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (Δ.Σ.Ε.), αντιμετώπιζοντας το πρόβλημα της σωτηρίας των παιδιών, των ελεγχόμενων από το ΔΣΕ περιοχών, καθώς και ύστερα από εκκλήσεις των γονέων και συγγενών των παιδιών, να βρεθεί μια λύση, μια διέξοδος από την τραγική αυτή κατάσταση, απευθύνθηκε στις αρχές του 1948 στις σοσιαλιστικές χώρες. Απευθύνθηκε με την παράκληση να δεχτούν να φιλοξενήσουν όσο διάστημα χρειαστεί αυτά τα παιδιά, σώζοντάς τα από τις κακουχίες και τον κίνδυνο του αφανισμού.

Το αίτημα έγινε πρόθυμα δεκτό με αποτέλεσμα στα τέλη Ιουλίου 1948, στάλθηκαν 14.827 παιδιά και ως τα τέλη του 1948 ο αριθμός ξεπέρασε τις 25.000 σύμφωνα με στοιχεία της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης.

Τα παιδιά αυτά που στάλθηκαν στις λαϊκές δημοκρατίες, συνοδεύονταν με πλήρες στοιχεία της ταυτότητάς τους καθώς και με στοιχεία της ταυτότητας των γονέων τους και φωτογραφιών αν υπήρχαν. Από την πλευρά της η μοναρχοφασιστική κυβέρνηση των Αθηνών ανεβάζει τον αριθμό σε πάνω από 28.000 παιδιά. (βλ. σ. 16, Θ. Μητσοπούλου: «Μείναμε Ελληνες», Αθήνα 1979). Παράλληλα η μοναρχοφασιστική κυβέρνηση χαρακτήρισε τη διάσωση των παιδιών ως «παιδομάζωμα», «γενοκτονία», «γενιτισαρισμό» και «σλαβοποίηση» των παιδιών. Τις συκοφαντικές αυτές κατηγορίες της μοναρχοφασιστικής κυβέρνησης των Αθηνών, που στηρίζονταν στα δολάρια και τα όπλα των Εγγλέζων και Αμερικάνων, η ηγεσία του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, τις απέρριψε ως απαράδεκτες και συκοφαντικές, ανταποδίδοντας και επιστρέφοντας τους χαρακτηρισμούς αυτούς. (βλ. σ. 16, Θ. Μητσοπούλου: «Μείναμε Ελληνες»). Παράλληλα κατήγγειλε την μοναρχοφασιστική κυβέρνηση, ότι αυτή ακριβώς έκανε αυτές τις ενέργειες.

Ηδη από το 1947 χιλιάδες ελληνόπουλα (ανάμεσά τους και παιδιά ανταρτών) κλείστηκαν στα γνωστά αναμορφωτήρια

της ξενόφερτης βασίλισσας Φρειδερίκης στη Λέρο, Λάρισα και αλλού, τα οποία τα ονόμασαν «παιδουπόλεις». Στα ιδρύματα αυτά, δίδασκαν στα νήπια ότι οι γονείς τους ήταν «ληστές, εγκληματίες, απάτριδες και πράκτορες των Σλάβων». (βλ. σ. 16-17 Κώστας Γκριτζώνας: «Τα παιδιά του Εμφυλίου Πολέμου», Φιλίστωρ, Αθήνα 1998). Όταν αργότερα τα παιδιά αυτά βγήκαν από τις «παιδουπόλεις» οι περισσότεροι φύγανε μετανάστες στα ξένα για ένα κομμάτι ψωμί.

Τα εγκλήματα όμως του μοναρχοφασισμού είχαν και συνέχεια, την περίοδο αυτή και μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου, στις αρχές της δεκαετίας του 1950, όπως αποκαλύφθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 χιλιάδες παιδιά από τα ορφανοτροφεία και τις «παιδουπόλεις» πουλήθηκαν σε πλούσιους στις ΗΠΑ, φυσικά με χιλιάδες δολάρια το κεφάλι και χωρίς την γνώση και έγκριση των γονέων τους. Αντίθετα τα παιδιά που στάλθηκαν στις λαϊκές σοσιαλιστικές δημοκρατίες, μεγάλωσαν με φροντίδα και αξιοπρέπεια, μέσα σε υγιείς συνθήκες, στάλθηκαν στα σχολεία και στα οποία μεταξύ άλλων διδάσκονταν ελληνική γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία και γενικότερα στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού. Στη συνέχεια στάλθηκαν στα πανεπιστήμια για ανώτερες σπουδές και φυσικά μείνανε Ελληνες. Εργάστηκαν ισότιμα στις χώρες αυτές και επέστρεψαν αργότερα στην Ελλάδα με αξιοπρέπεια.

Χαρακτηριστικός είναι ο παρακάτω πίνακας του 1974 που δείχνει (εκτός Γιουγκοσλαβίας) την γενική εικόνα των Ελλήνων της πολιτικής προσφυγιάς στις χώρες που ζούσανε. Σύνολο πολιτικών προσφύγων: 56.200, ανήλικα παιδιά από 0-7 ετών – 4.452, μαθητές δημοτικού σχολείου – 5.578, φοιτητές – 1.625, εργαζόμενοι – 32.790, συνταξιούχοι – 7.295, διπλωματούχοι επαγγελματικών σχολών – 11.320, ειδικευμένοι εργάτες στον τόπο δουλειάς και 2.056 ανειδίκευτοι. (βλ. σ. 262-264, Θ. Μητσοπούλου, «Μείναμε Ελληνες», Αθήνα 1979).

Τον Απρίλη 1948 τα παιδιά άρχισαν να φτάνουν στην Τσεχοσλοβακία – τα πρώτα ελληνόπουλα στον παιδικό σταθμό του Μίκουλοφ, ο οποίος λειτουργούσε και ως κέντρο διερχομένων.

Στη συνέχεια τα παιδιά στέλνονταν σε άλλους παιδικούς σταθμούς, όπως Κίσιμπλ Κισέλκα, Βελίχοφ, Ραντεσιόφ, Πλάνα, Τέπλα, Ουντσιν, Φορστ, Φρίντλαντ, Χράσταβα, Μάχβιν, Κλόκοτσοφ, Σιλχρόβιτσε, Βέλκε Χεράλτιτσε, Ουνστιόφ, Βεσελίτσκο, Σομπότιν, Μπιεχάζοφ, Μπουτκόφ, Μπράννην να Μοράβια, Ροζγκιάβα της Σλοβακίας, Σιαμόριν, Νόβε Χράντι, Κράσνε Πόλε, Ούσκι νατ Ορλίτσε.

Στην πορεία, με την ενηλικίωση των παιδιών, διαλύθηκαν οι παιδικοί σταθμοί. Ο τελευταίος διαλύθηκε το 1962. Συνολικά στην Τσεχοσλοβακία φιλοξενήθηκαν και μεγάλωσαν περίπου 3.500 ελληνόπουλα. (βλ. σ. 39-41, Θ. Μητσόπουλου).

Παράλληλα το 1974 το σύνολο των Ελλήνων πολιτικών προσφύγων στην Τσεχοσλοβακία ανέρχονταν σε 13.500, από τους οποίους οι 1.350 ήταν παιδιά από 0-7 ετών, 1.620 μαθητές, 390 μαθητές λυκείου – μέσω σχολών, 225 μαθητές επαγγελματικών τεχνικών σχολών, 265 φοιτητές, 8.400 εργαζόμενοι, 1.100 συνταξιούχοι και 150 μη εργαζόμενοι.

Από τους 8.400 εργαζόμενους, οι 580 ήταν διπλωματούχοι ανώτατων σχολών, οι 290 διπλωματούχοι μέσω τεχνικών σχολών, 3.560 διπλωματούχοι επαγγελματικών σχολών, 3.720 ειδικευμένοι εργάτες στον τόπο δουλειάς και 250 ανειδίκευτοι (βλ. σ. 264, Θ. Μητσόπουλος, 1979).

Η παραπάνω εικόνα των στατιστικών στοιχείων αποτελεί απάντηση στις συκοφαντίες της τότε μοναρχοφασιστικής κυβέρνησης των Αθηνών και όλων των καλοθελητών της για τον αφελληνισμό των παιδιών του ελληνικού λαού και γενικότερα την τύχη των παιδιών του εμφυλίου.

Το 1974 με την κατάρρευση της αμερικανοκίνητης φασιστικής δικτατορίας των συνταγματαρχών και την αποκατάσταση της αστικής μεταπολίτευσης-δημοκρατίας στην Ελλάδα, άρχισε ο ελεύθερος επαναπατρισμός των πολιτικών προσφύγων. Ως τα μέσα της δεκαετίας του 1980 επαναπατρίστηκε ο μεγαλύτερος αριθμός από αυτούς, μεταξύ των οποίων και από την Τσεχοσλοβακία, φυσικά με τη γλώσσα τους και στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού στη σκέψη και στη συνείδησή τους.

Στην εφημερίδα «Προς τη νίκη», όργανο του ΔΣΕ, το 1949, εντοπίστηκαν 4 δημοσιεύματα που σχετίζονται με τη ζωή των Ελληνόπουλων στην Τσεχοσλοβακία την περίοδο αυτή, τα οποία και αναδημοσιεύω ως συμβολή στην ιστορία των Ελλήνων πολιτικών προσφύγων στην Λ. Σ. Δ. Τσεχοσλοβακίας.

Η ιστορική αξία των κειμένων αυτών οφείλεται πέρα από τις πληροφορίες που διασώζουν για τη ζωή των παιδιών, στο γεγονός ότι απευθύνονται στους μαχόμενους αγωνιστές του ΔΣΕ, στηρίζοντας ηθικά των αγώνα για μια άλλη κοινωνία, στην οποία η ζωή και το μέλλον της νεολαίας αποτελούν τη σημαντικότερη μέριμνα, δηλαδή το μέλλον της ίδιας της κοινωνίας και όχι την κοινωνία αυτή που γεννά τις κοινωνικές ανισότητες, τη φτώχεια, την εξαθλίωση, την εκμετάλλευση, την καταπίεση, την βαρβαρότητα, τον πόλεμο και το φασισμό.

ΠΩΣ ΖΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ («Προς τη νίκη, 21/2/1949)

Ο ραδιοσταθμός «Ελεύθερη Ελλάδα» στη χθεσινή του εκπομπή για τα παιδιά που φιλοξενούνται στις Λ. Δημοκρατίες, μετέδωσε την παρακάτω ανταπόκριση από την Γιοντροβίτσα της Τσεχοσλοβακίας.

Στη Γιοντροβίτσα της Τσεχοσλοβακίας τα ξενιτεμένα αετόπουλα που βρίσκονται εκεί έχουν γίνει αγνώριστα με τις ζωηρές κινήσεις τους, τα μαθήματά τους, τα τραγούδια τους και την ψυχαγωγία τους.

Εδώ και κάμποσες βδομάδες βάλανε άμιλλα θάλαμο με θάλαμο ποιος θα βγει πρώτος για να πάρει την αετοπουλίστικη

σημαία για την καθαριότητα του θαλάμου και του ατόμου, για την τάξη, για την πειθαρχία, για τα μαθήματα και για την ψυχαγωγία.

Βλέπεις όλους τους θαλαμάχες να ανυπομονούν και να τρέχουν να ξυπνήσουν τα παιδιά στην κανονική ώρα, στις 7. Αμέσως αυτά στρώνουν στα σβέλτα τα κρεβάτια και κατόπιν τρέχουν στην αυλή όπου τα περιμένουν οι υπεύθυνοι της γυμναστικής. Ο πρώτος ομαδάρχης φωνάζει: Η ομάδα μου βγήκε πρώτη. Από τη δεύτερη ομάδα ακούγεται ένα: Ζήτω η πρώτη ομάδα. Άλλο αετόπουλο φωνάζει: «Τι είναι άμιλλα;» «Δύναμη», «Και τι κάνουμε τους πρώτους;» «Τους χειροκροτούμε.» «Και τι φιλοδοξούμε;» «Να τους φτάσουμε.» Και από τους θαλάμους ακούγεται η τρίτη ομάδα: «Θα τους ξεπεράσουμε.» Ανάμεσα στους άλλους ένα μικρό αετόπουλο 8 χρονών, λέει στον ομαδάρχη τους: «Εμείς συναγωνιστή ομαδάρχη ξέρεις γιατί δεν βγαίνουμε πρώτοι; Γιατί είμαστε όλοι μικροί και μας αρέσει πιο πολύ ο ύπνος».

Και αφού τελείωσε η γυμναστική μπαίνουν στην εστία για να πάρουν το ρόφημα και κατόπιν στις αίθουσες της διδασκαλίας όπου αρχίζει το μάθημα.

Μέχρι τώρα όλοι οι θάλαμοι έχουν δουλέψει με πολύ ζήλο και αφοσίωση αλλά με πιο πολύ ζήλο και αφοσίωση δούλεψε ο πρώτος θάλαμος. Παντού πρώτος: στις εξορμήσεις, την καθαριότητα και στην ψυχαγωγία. Από δω και πέρα όποια ομάδα θα βγει πρώτη θα πάρει τη σημαία.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ ΖΟΥΝ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΑ ΣΤΙΣ ΛΑΪΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ («Προς τη νίκη, 6/3/1949)

Δημοσιεύουμε απόσπασμα από το λόγο που εκφώνησε στην Συνδιάσκεψη της ΠΔΕΓ από μέρος της ΠΔΚ ο σ. Π. Κόκκαλης υπουργός της Κοινωνικής Πρόνοιας και Υγιεινής και προσωρινώς της Παιδείας. Το δημοσιευμένο απόσπασμα είναι από το έργο της Κυβέρνησης στο ζήτημα των παιδιών.

Συναγωνίστριες

Για το πώς περνάν τα παιδιά μας στις Λ.Δ. μπορώ να το πω από προσωπική αντίληψη. Είδα πριν από λίγο καιρό πολλούς παιδικούς μας σταθμούς και όπου δεν μπόρεσα να πάω έχω τέτοιες πληροφορίες, που είναι το ίδιο σα να είχα πάει ο ίδιος. Θα ήθελα όμως πάνω σ' αυτό να μην πω πολλά πράγματα. Σε λίγο θα γυρίσει η αντιπροσωπεία των μανάδων που περιοδεύει στις Λ.Δ. και νομίζω πως είναι καλύτερα να τ' ακούσετε απ' αυτές. Γιατί το μάτι της μάνας είναι καλύτερο από κάθε άλλο. Εκείνο που μπορώ όμως να σας πω είναι ότι οι μανάδες έμειναν κατάπληκτες βλέποντας τις θαυμάσιες εγκαταστάσεις και το εξαιρετο ηθικό των παιδιών μας.

Γυρίζοντας απ' το Συνέδριο πρέπει όπου κι αν βρεθείτε να τα διακηρύξετε αυτά και να βεβαιώσετε τις μανάδες πως τα παιδιά τους όσα πέρασαν στις Λ.Δ. ζουν ευτυχισμένα.

Η Κυβέρνηση, μπορώ να σας βεβαιώσω, έχει σαν ένα από τα πιο σοβαρά καθήκοντά της να παρακολουθεί από κοντά τη ζωή των ξενιτεμένων παιδιών μας. Και εδώ θέλω να τονίζω τη βασική σχολική μόρφωση στη μητρική τους γλώσσα. Δηλαδή για να μην παίζουμε με τα λόγια, Ελληνικά στα Ελληνόπουλα και Σλαβομακεδονικά στα Σλαβομακεδονόπουλα.

φροντίδα κάνουμε για την επαγγελματική μόρφωση των μεγαλύτερων παιδιών. Στον τομέα αυτό έγιναν πολλά. Αρκεί να σας πω πως στην Τσεχοσλοβακία έφκιαξαν ειδικά για τα κορίτσια μας 14 χρόνων και πάνω οικοτροφείο στο Κράσινο Πόλε. Εκεί θα πάνε 180 κοπέλες για μικτή μόρφωση στο νοικοκυριό, στο υφαντουργείο, και ακόμα στην επιστημονική αγροτική καλλιέργεια. Κι αυτό είναι ένα παράδειγμα. Το ίδιο γίνεται και σε όλες τις Λαϊκές Δημοκρατίες.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΑΝΝΑΔΩΝ ΕΠΙΣΚΕΦΤΗΚΕ ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ ΣΤΗΝ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ («Προς τη νίκη» 6/4/1949) Ρ. Σ. ΕΛΕΥΘ. ΕΣΣΑΔΑ, 4.-

Η επιτροπή των μανάδων της Ελεύθερης Ελλάδας που βρίσκεται στην Τσεχοσλοβακία επισκέφθηκε ως τώρα τις 35 από τις 39 παιδικές εγκαταστάσεις της Τσεχοσλοβακίας όπου φιλοξενούνται τα ελληνόπουλα.

Γυρίζοντας στην Πράγα εξέφρασαν το θαυμασμό τους για τα όσα είδαν. Ο δήμαρχος της Πράγας παρέθεσε γεύμα προς τιμήν της επιτροπής των μανάδων. Στο γεύμα παρεκάθησε το προεδρείο της Ενωσης των δημοκρατικών γυναικών της Τσεχοσλοβακίας και η βουλευτίνα Σίνκοβα που επισκέφθηκε την Ελεύθερη Ελλάδα τον καιρό που έγινε η πρώτη συνδιάσκεψη της ΠΔΕΓ.

Η Αναστασία Ντάνη ευχαρίστησε εξ ονόματος όλων των μανάδων τις Τσεχοσλοβακικές αρχές για τη φιλοξενία που παρέχουν στα ελληνόπουλα και πρόσθεσε ότι στην Τσεχοσλοβακία ήρθαν όχι μόνο σαν μητέρες αλλά και σαν αγωνίστριες του ελληνικού λαού.

Απ' τις Λαϊκές Δημοκρατίες ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ προς τους ΜΑΧΗΤΕΣ ΤΟΥ Δ.Σ.Ε. («Προς τη νίκη», 6/6/1949)

Πήραμε και δημοσιεύουμε το παρακάτω γράμμα του μικρού Μιχάλη Θεοδώρου από το Γλυκονέρι Καστοριάς που φιλοξενείται στη Μπρατισλάβα της Τσεχοσλοβακίας μαζί με χιλιάδες άλλα παιδιά της Ελλάδας.

Γεια χαρά αγαπημένοι μας συναγωνιστές. Σας χαιρετώ εγώ ο Μιχάλης Θεοδώρου καθώς και όλους τους συναγωνιστές του ΔΣ.

Λοιπόν συναγωνιστές εγώ σας γράφω μια μεγάλη στεναχώρια που έχω.

Είναι για το ζήτημα που μας είπατε ότι εμείς δεν θα πάμε στην Ελλάδα να πολεμήσουμε

Εμένα ένα με στεναχωρεί. Πώς όταν θα κατεβούμε στην Ελλάδα και θα τη βρούμε λεύτερη θα βγαίνει και ένα μικρό αετόπουλο να μας κοροϊδεύει. Θα μας λέει: «Εσείς καθόσαστε στις Λαϊκές Δημοκρατίες και μεις πολεμούσαμε.» Και μεις σ' αυτό πάνω δεν θάχουμε να πούμε τίποτα γιατί θάχουν δίκαιο να μας μιλάν έτσι. Γι' αυτό συναγωνιστές εγώ κάθε μέρα σκέφτομαι πως εκεί στην Ελλάδα γίνεται σκληρός αγώνας και γω κάθομαι εδώ στη Μπρατισλάβα. Εγώ που έχω ολοκληρη την οικογένειά μου, τ' αδέρφια μου στο ΔΣ να κάθομαι εδώ αναπαυτικά γίνεται;

Όλα αυτά τα σκέφτομαι και βλέπω πως η ηλικία μου δεν είναι για δω. Σήμερα ότι κι αν κάνω δεν με ικανοποιεί τίποτα εκτός από το όπλο. Το σύνθημά μας κάθε μέρα το λέμε «Όλοι σ' άρματα» αλλά εγώ άρματα δεν έχω.

Ενα έχω να σας πω. Δεν το θέλει η ψυχή μου να μου χαρίσουν εμένα άλλοι τη λευτεριά. Δεν μου το κρατάει η ψυχή άλλοι να σκοτώνονται για μένα. Μου είναι ντροπή και προσβολή να λευτερωθεί η πατρίδα μας χωρίς εγώ να πάρω όπλο. Να μου χαρίζει τη λευτεριά ένα αετόπουλο.

Όλα αυτά τα σκέφτομαι κάθε μέρα και έχω μια πολύ μεγάλη στεναχώρια. Και να ξέρετε εγώ όταν ήμουν στην Ελλάδα έχω αγωνιστεί πάρα πολύ.

Και γω πρώτα απ' όλα θέλω να πάρω ΟΠΛΟ να πολεμήσω. Σας παρακαλώ αν ευκαιρέσετε να μου απαντήσετε με κανένα γράμμα.

Με αγάπη

Μιχάλης Θεοδώρου

Κ: Ο Μιχάλης μας μίλησε για το θέμα αυτό στο δικό του «Θυμάμαι» στο περιοδικό μας. Είχε στεναχωρηθεί διότι «είχε χάσει αυτή την επιστολή». Να που βρέθηκε, Μιχάλη!

Με το βλέμμα στραμμένο στην Πατρίδα...

Με τα δάκρυα τα έπλενα

Κώστα Ηλιάδη

Πώς να σ' αγκαλιάσω να σε φιλήσω,
πώς;

Τρελός λέγανε πως είμαι
όταν τα πετραδάκια μάζευα
και τάβαζα στην τσέπη μου.

Κοιτάζτε τον, λέγανε μεταξύ τους,
και με τα δάχτυλά τους με δείχνανε.

Γιατί τα μαζεύει;

Γιατί τα θέλει;

Τάχασε τα μυαλά του, έτσι λέγανε.

Κι εγώ με τα δάκρυα στα μάτια
πετραδάκια χρωματιστά μάζευα.

Τα χάιδευα με αγάπη και τάπλενα
κρυφά

με τα δάκρυά μου

να μη με δούνε.

Πώς να σ' αγκαλιάσω Πατρίδα μου,
πώς;

Ξάπλωνα μπρούμυτα πάνω στην άμμο

κι άνοιγα διάπλατα τα χέρια μου,
για να μπορέσω να την αγκαλιάσω,
να την φιλήσω.

Μα πώς μπορώ να την αγκαλιάσω,
να την φιλήσω,

Αφού είναι τόσο μεγάλη κι όμορφη,
αχ, πώς;

Τα δάκρυα μου έπεφταν πάνω στην
άμμο,

σαν τα κοράλλια της θάλασσας μεγάλα.

Και κείνοι με κοιτούσαν
και με περνούσαν για τρελό.

Πήγα κι αγκάλιασα την ελιά
δίπλα στη θάλασσα

π' αγνάντευα τα κύματα.

Τη μίλησα, την φίλησα και τα δάκρυα
μου

στη φλούδα της τα σκούπισα.

Τους κλώνους της πάνω μου άπλωσε

και με τα φύλλα της
τα μαλλιά μου χάιδεψε.

Τι να πρωτ' αγκαλιάσω;

Τα πλατάνια πούναι στην πλατεία
του χωριού μας;

Τις βαλανιδιές;

Τις συκιές με τα σύκα φορτωμένα;

Τι;

Τρελός λέγανε πως είμαι,

κι εγώ τα πετραδάκια

μάζευα χρωματιστά.

Και τώρα αραδιασμένα

τάχω στο σκευοφυλάκιο.

Και τα κοιτάζω με αγάπη

και απέραντη στοργή,

Γιατί αυτά είναι κομμάτι

της πατρίδας μου,

που με δάκρυα την έχω αφήσει.

Πριν πάω να κοιμηθώ

τα καληνυχτίζω,

τα χαϊδεύω,

τα καμαρώνω.

Και κείνοι λέγανε

τρελός ειν' αυτός.

Ο καημένος τάχασε.

Εμείς τα ξενιτεμένα παιδιά της

την αγαπούμε και τη λατρεύουμε

πολύ πιο πολύ απ' αυτούς

που λένε πως είμαστε τρελοί.

Εμείς τα πετραδάκια

τα βάζουμε στο σκευοφυλάκιο

με γυαλί και τα καμαρώνουμε.

Εμείς δεν είμαστε τρελοί.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Από την Αθήνα μας γράφει ο Θεοδώρου Μιχάλης «Για τις εργατικές πολυκατοικίες»

Το 1948 η λαϊκή σοσιαλιστική εξουσία στην Τσεχοσλοβακία, είχε να αντιμετωπίσει ακραίες καταστάσεις διαβίωσης του πληθυσμού. Εκτός των άλλων, κληρονόμησε και τα μεγάλα προβλήματα στέγασης που απαιτούσαν απ' την πολιτεία την άμεση λύση τους.

Οι εργατικές πολυκατοικίες (πανελάκυ) βρίσκονται κάθε τόσο στο στόχαστρο των πληρωμένων αντικομμουνιστικών σχολιαστών, όπου αρέσκονται να μιλάνε για «κουνελοκοτέσια» (κραλικάρνυ). Μέλημά τους είναι να κρύβουν (κυρίως από τους νέους ανθρώπους) αλήθειες για τα επιτεύγματα και τις κατακτήσεις των εργαζομένων στην πρώην σοσιαλιστική

Τσεχοσλοβακία.

Ναι! Τα «πανελάκυ» δεν έχουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, όμως στην εποχή τους, στην εποχή των μεγάλων στεγαστικών αναγκών, εξασφάλισαν στους χιλιάδες άστεγους και κυρίως στα νέα ζευγάρια σύγχρονες και λειτουργικές συνθήκες κατοικίας. Τότε δεν υπήρχε ο χρόνος και η πολυτέλεια να χτίζονται «παλάτια» και βίλες. Υπήρχε όμως η διαρκής φροντίδα για τον άνθρωπο και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Και έτσι, οι ειρωνικές αναφορές στις εργατικές πολυκατοικίες από σχολιαστές της δεξιάς είναι φτηνή και άθλια δημαγωγία.

Από την PAVLA SIMECKOVA (PLANSKA) – ΑΝΑΖΗΤΩ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Γεννήθηκα το 1946 στην Τσέσκα Μπουντεγιόβιτσα (C. Budejovicka). Ο πατέρας μου λεγόταν Δημήτρης Αναστάσης, γεν. 1924; ήταν στην Αθήνα, (σ. ή Δημητρίου Αναστάσης, ή Δημήτρης Αναστασίου). Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν φυλακισμένος στα κάτεργα της Νυρεμβέργης, όπου ήταν φυλακισμένη και η μάνα μου, η οποία κατάγονταν από την πόλη Τσέσκα Μπουντεγιόβιτσα. Τη λέγανε Μποζένα Πλάνσκα, γεννήθηκε το 1924. Το 1945 μετά τον πόλεμο, γυρίσανε με τον πατέρα μου στην Τ. Μπουντεγιόβιτσα, όπου ζούσανε με τη γιαγιά και τον παππού μου μερικούς μήνες. Ο Αναστάσης (Αναστάσιος) έπρεπε να επιστρέψει στην Ελλάδα πριν γεννηθώ εγώ. Μετά τη γέννησή μου, οι γονείς μου συνεχίσανε να έχουνε επαφή μέσω αλληλογραφίας. Και μετά σταμάτησε η αλληλογραφία. Νομίζω ότι οι λόγοι ήταν πολιτικοί.

Παρακαλώ, όποιος γνωρίζει κάτι για τον πατέρα μου να επικοινωνήσει μαζί μου στη διεύθυνση :

PAVLA SIMECKOVA, PLESINEC 238, C. KRUMLOV 38101, CZECH REPUBLIC, MOB: 00420 720 234 270
Η στη διεύθυνση της μητέρας: BOZENA PLANSKA, STALINOVA 456, C. DURESOVICE, CZECH REPUBLIC.

Ο πατέρας της Παύλας είναι ο δεύτερος από δεξιά

Από την Αδελφ. ΛΥΚΟΡΡΑΧΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ στην ΑΘΗΝΑ, λάβαμε ένα υπέροχο ημερολόγιο 2008 με φωτογραφίες από την πολιτική προσφυγιά των Ελλήνων του εμφυλίου πολέμου στην Τσεχοσλοβακία και στις άλλες Λαϊκές Δημοκρατίες. Ευχαριστούμε το Σωτήριο Φασούλη για το ημερολόγιο και για τις καλές του ευχές για το 2008. Μας παρακάλεσε να του στέλνουμε το περιοδικό μας. Στο εξώφυλλο για την επέτειο της αδελφότητας γράφει: «Την ιστορία του Λούψκου και της Λυκόρραχης, έρχεται τώρα να συνεχίσει το Κεφαλοχώρι, το καινούργιο χωριό. Χτισμένο εκεί κοντά στα χώματα που πάτησαν οι ηρωικοί και ανυπότακτοι πρόγονοί μας, αποτελεί το μαργαριτάρι της Κόνιτσας. Συνυπάρχει εκεί ακόμα ο παλιός πατροπαράδοτος τρόπος ζωής, συνταιριασμένος με την εξέλιξη και τις άνετες συνθήκες. Το «μπόλιασμα» του παλιού με το καινούργιο, έγινε ομαλά, και η διατήρηση όλων των παλιών θετικών στοιχείων συντέλεσε στο να διατηρήσουν οι χωριανοί την περηφάνια που διέκρινε τους παππούδες». (από το βιβλίο του αείμνηστου Γιώργου Χρ. Σδούκου, «Λυκόρραχη», Μαϊάνδρος, Θεσσαλονίκη 1988).

Ο Σ. Φασούλης μας γράφει: Κυρία Ζησάκη Τασούλα, Χρόνια Πολλά. Η Αδελφότητα του χωριού μας από τη συμπλήρωση 30 χρόνια από την ίδρυσή της εξέδωσε το ημερολόγιο 2008 αφιερωμένο στους πολιτικούς πρόσφυγες και τη ζωή τους στις χώρες που τους φιλοξένησε. Οι χωριανοί μας αποτελούσαν τα 6/7 του συνόλου και ήταν διασκορπισμένοι σ' όλες σχεδόν πρώην Ανατολικές Χώρες, αλλά οι περισσότεροι ήταν στην ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ και αυτοί ήταν πιο τυχεροί από το επίπεδο διαβίωσης, αλλά και μερικοί ακόμη εξακολουθούν να διαμένουν στην ΤΣΕΧΙΑ σήμερα για οικογενειακούς και προσωπικούς λόγους. Σας στέλνω ένα ημερολόγιο απ' αυτά για να διαπιστώσετε με πόσο μεγάλη προσοχή και ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδωσε στο θέμα αυτό που είναι ένας ΚΡΥΚΟΣ που συνδέει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του χωριού μας, αλλά και των περισσότερων παραμεθωρίων περιοχών της πατρίδας μας, που έχει φέρει ο εμφύλιος αυτός σπαραγμός.

Με πολύ φιλική αγάπη, Σωτηρ. Φασούλης, Δεσποτάτου Ηπείρου 14, 45333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ.

ΥΓ. Περιμένω να μου στέλνετε το περιοδικό «Καλημέρα».

Αναδημοσιεύουμε μερικές από τις φωτογραφίες.

1964, Τσεχοσλοβακία, στην Τσεχοσλοβακία

1ος όρθιος ο Ηλίας Σδούκος, ομάδα Κρνοβ 1963

Το αντάμωμα. Από την επίσκεψη του Νικολάκη Καρανίκα όπου ανταμώνει την αδελφή του Κυράτσω.

Φεβρουάριος του 1948, ομάδα χωριανών μας φυγαδεύονται από την Αλβανία και επαναπατρίζονται.

Από την Ουγγαρία... αναδημοσιεύεται από το περιοδικό «Ελληνισμός», 2007. Φθινόπωρο, έκδοση της Αυτοδιοίκησης Ελλήνων Βουδαπέστης

Εκδρομή στην Πράγα (αποσπάσματα)

- Μια αξέχαστη συνάντηση με τους ομογενείς μας της Πράγας -

Η Αυτοδιοίκηση Ελλήνων του Ζούγκλο στα πλαίσια του χρονιάτικου πλάνου της, στις 14-16 Σεπτεμβρίου 2007 διοργάνωσε τριήμερη εκδρομή στη πρωτεύουσα της Τσεχίας Πράγα. Σκοπός της εκδρομής μας ήταν να γνωρίσουμε μερικά από τα αξιοθέατα της όμορφης πόλης, και το κυριότερο, να συναντηθούμε με τους Έλληνες συμπατριώτες μας που κατοικούν στην Πράγα, να γνωριστούμε από κοντά και να μιλήσουμε για τα κοινά μας προβλήματα που μας απασχολούν, να ανταλλάξουμε την πείρα μας και να προσπαθήσουμε στο μέλλον με κοινά προγράμματα, εκδηλώσεις να ευρύνουμε και συσφίξουμε καλύτερα τις αδελφικές μας σχέσεις.

Ετσι λοιπόν στις 14 Σεπτεμβρίου 2007 στις έξι η ώρα π.μ. ξεκινήσαμε με ένα ωραίο δίπατο πούλμαν, 72 άτομα από την Πλατεία Ηρώων για το μακρινό μας ταξίδι....

Συνεχίσαμε το ταξίδι μας και στις 5.30 μ. φτάσαμε στον προορισμό μας στην Πράγα. Τακτοποιηθήκαμε στο ωραίο ξενοδοχείο ΔΟΥΟ-4. Εκεί γευματίσαμε, με πλούσιο φαγητό, απολαύσαμε την τσέχικη κουζίνα, που κατά την γνώμη μας δεν διαφέρει και πολύ από την ουγγαρέζικη κουζίνα.

Στο ξενοδοχείο μας επισκέφτηκε αντιπροσωπία της ελληνικής κοινότητας της Πράγας, η Πρόεδρος της Κοινότητας σ. Τασούλα Ζησάκη, και ο σ. Καρανίκος Γεώργιος. Συζητήσαμε και αποφασίσαμε την επόμενη μέρα στις 15 Σεπτεμβρίου 2007 ώρα 16:00 να συναντηθούμε με τους συμπατριώτες μας της Πράγας στο ελληνικό εστιατόριο «Ολυμπος» που λειτουργεί κοντά στο κέντρο της πόλης.

Στις 15 Σεπτεμβρίου έγινε η ξενάγηση. Την γνωριμία μας με τα αξιοθέατα της πόλης, την έκανε η εξαιρετική ξεναγός Μιχαηλίδου Ιωάννα. Είδαμε αρκετά από τα αξιοθέατα της όμορφης Πράγας, και ακούσαμε πολλά για την ιστορία της. Η Πράγα με τους 1.100.000 κατοίκους της με έκταση 290 τ. χμ., χτισμένη στις όχθες του μεγάλου ποταμού Μόλνταβα, με τις 17 γέφυρες που ενώνουν την πόλη, με το επιβλητικό Κάστρο-Χραντετς – το Ανάκτορο του βασιλιά του Καρόλου, και άλλα πολλά αρχιτεκτονικά κτήρια, όπως ο καθεδρικός ναός Βίτους, το αστρονομικό «Ρολόι» της παλαιάς πόλης, η γέφυρα Καρόλου και πολλά άλλα ιστορικά έργα σε εντυπωσιάζουν και σου προκαλούν θαυμασμό για την αρχιτεκτονική τους. Αν και λίγο κουραστική η ξενάγηση, ωστόσο άξιζε τον κόπο, διότι γνωρίσαμε από κοντά τον πολιτισμό και την ιστορία αυτής της ξακουστής πόλης, και για μεγάλο χρονικό διάστημα, οι μνήμες από την επίσκεψη αυτή θα μας συνοδεύουν.

Όπως αξέχαστη θα μας μείνει και η συνάντησή μας με τα αδέρφια μας τους Έλληνες που κατοικούν στην Πράγα. Στο εστιατόριο «Ολυμπος», όπως σημείωσα παραπάνω, στις 4 η ώρα μμ. είχε προγραμματιστεί η συνάντηση. Εμείς όμως φτάσαμε νωρίτερα, 3.-3.30 ώρα. Λόγου χώρου πήραμε μέρος στην συνάντηση αυτή γύρω στα 30 άτομα, αντιστασιακοί και απόγονοί μας. Εκεί μας υποδέχθηκε η σ. Τασούλα Ζησάκη, Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας, και μερικοί άλλοι. Η τραπεζαρία, όπου χωρούσαν γύρω στα 50-55 άτομα, γέμισε σιγά-σιγά από Έλληνες της Ουγγαρίας και της Τσεχίας. Εκεί έγινε η αλληλογνωριμία μας, η χαρά και η συγκίνησή μας ήταν μεγάλη. Τα επιστρωμένα τραπέζια γέμισαν με ελληνικά φαγητά και ποτά κάθε λογής που μας είχαν προετοιμάσει οι συμπατριώτες μας, και τα καταναλώσαμε με μεγάλη όρεξη μετά από την πεντάωρη ξενάγηση.

Η σ. Τασούλα Ζησάκη μας ενημέρωσε για την ζωή των Ελλήνων στην Πράγα και για την οργάνωσή τους, για τον τρόπο συνεργασίας τους στην Πράγα, αλλά και σε άλλες πόλεις, όπου υπάρχουν συμπατριώτες μας. Πέραν από την οργανωτική δουλειά, σημαντικό ρόλο παίζει και το μηνιαίο περιοδικό «Καλημέρα» που εκδίδεται εδώ και μερικά χρόνια, και ασχολείται με τους Έλληνες της Τσεχίας, με τα προβλήματα τους, και τους ενημερώνει για όλες της εκδηλώσεις. Είναι ένα πολύ καλό περιοδικό, και στην εμφάνιση, και στο περιεχόμενο που ασχολείται με όλες τις γενιές από την πρώτη έως την τρίτη. Αυτό διαπιστώσαμε και εμείς διαβάζοντας μερικά τεύχη που μας δώρισαν. Γι' αυτό οι αναγνώστες το διαβάζουν με μεγάλη ευχαρίστηση και πολλοί είναι αυτοί που γράφουν ανταποκρίσεις και εκφράζουν την γνώμη τους για διάφορα θέματα.

Εμείς επίσης τους ενημερώσαμε λεπτομερειακά για την ζωή μας εδώ στην Ουγγαρία, και τα προβλήματα μας που συμπίπτουν με τα δικά τους. Εκφράστηκε η επιθυμία των συμπατριωτών μας της Τσεχίας, ν' αρχίσουμε και πάλι από κοινού να οργανώνουμε διάφορες κοινές εκδηλώσεις, π.χ. Φεστιβάλ όπου να παίρνουν μέρος διάφορα χορευτικά συγκροτήματα, και μουσικά συγκροτήματα. Να προβάσουμε τα επιτεύγματα μας στον πολιτισμό μας, και ν' ανταλλάξουμε την πείρα μας, και την δουλειά που κάνουμε, τις μέθοδες που ακολουθούμε για την διατήρηση των ηθών και παραδόσεων μας, της ταυτότητας μας, κα. κα. Σ' αυτό συμφωνήσαμε όλοι μας, τους υποσχθήκαμε πώς θα μεταφέρουμε την επιθυμία τους, και θα τις μεταβιβάσουμε στα εδώ αρμόδια όργανα μας, να το συζητήσουν το θέμα και ν' αποφασίσουν. (Μια τέτοια ευκαιρία θα ήταν του χρόνου 2008 που συμπληρώνονται 60 χρόνια από τον ερχομό των παιδιών στις πρώην Λαϊκές Δημοκρατίες. Αυτό να το πάρουν υπόψη τους τα υπεύθυνα όργανα μας.)

Τέλος οι συζητήσεις και το κουβεντολόγιο ήταν ατελείωτες. Κλείσαμε την συγκινητική αλλά και χαρούμενη αυτή συνάντηση με ποιήματα και τραγούδια του αγώνα, και ευχηθήκαμε καλή αντάμωση στην Βουδαπέστη.
Θανάσης Ζιανός

Η Καλημέρα σας ευχαριστεί:

Ευχαριστούμε για την οικονομική βοήθεια στο περιοδικό μας την Ιβόνα Μητροφάνοβα και τον Βαγγέλη Αποστολίδη.

ΑΡΤΕΜΗ ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ

**Η πρώτη
φυγή στην
Αλβανία το 1947**

Οι αντάρτες μας είχαν ειδοποιήσει ότι θα βομβαρδίζανε το μέρος και ότι έπρεπε να φύγουμε τον κόσμο από κει. Είχαν και οι αντάρτες τη δική τους κατασκοπία. Μαζευθήκαμε πολύς κόσμος από το χωριό μας και από τα γύρω χωριά. Κάπου 5.000. Δε θυμάμαι πόσοι ήμασταν, αλλά θυμάμαι ότι ήμασταν πολλοί. Φεύγαμε τη νύχτα και όντος, το πρωί την άλλη μέρα, έρχονταν τα αεροπλάνα και βομβαρδίζανε το σημείο εκείνο. Φτάσαμε στο Γράμμο, όπου νομίζαμε ότι θα ησυχάσουμε. Και πάλι ήρθε ειδοποίηση από το Νεστόριο, ότι θα βομβαρδιστεί το μέρος που ήμασταν και πάλι έπρεπε να φύγει ο πληθυσμός. Αναγκαστήκαμε να μπούμε στην Αλβανία. Θυμάμαι, περάσαμε ένα ποταμό, εγώ καβάλα στο γάιδαρο. Σκουντουφλά ο γάιδαρος μέσα στο ποτάμι διότι είχε πέτρες, πέφτω μέσα κι εγώ και είχα γίνει μούσκεμα. Εκανε κρύο.

Αρχίσαμε να αναβαίνουμε μια ανηφόρα. Οι άνδρες μπροστά υψώσανε κάτι ξύλα με άσπρα ρούχα, μαντίλες. Είχαμε φτάσει τα σύνορα. Προς τα σύνορα, ο καθένας φρόντιζε την οικογένειά του. Κουβαλούσαν τα πρόβατα, τις κατσίκες, αγελάδες, ότι μπορούσε να πάρει ο καθένας μας. Φυσικά ως που να φτάσουμε στην Αλβανία, τα μισά φαγώθηκαν. Δεν προλάβαμε να μπούμε, είχε αρχίσει να χαράζει, και ακούσαμε τα αεροπλάνα. Τρέξαμε να κρυφτούμε μέσα στους θάμνους. Οι Αλβανοί μας καθησύχαζαν – «μη φοβάστε, είμαστε ικανοί να τους αντιμετωπίσουμε!

Εχουμε αντιαεροπορικά. Ετσι και περάσουν πάνω από το έδαφός μας, θα τους βάλουμε.» Ήταν 12 αεροπλάνα. Ρίξαν βόμβες να-πάλμ, άναψε το δάσος. Εμείς τα βλέπαμε από το αλβανικό έδαφος και τρέμαμε, φοβόμασταν.

Οι Αλβανοί μας φέρανε να φάμε, ότι είχαν κι αυτοί – ψωμί, ελιές, τυρί. Εκεί μείναμε δυο-τρεις μέρες. Τρώγαμε μόνο κρέας, ψωμί δεν είχαμε. Το αλεύρι που είχαμε, το ζύμωνα η αδερφή μου, ανάβαμε φωτιά πάνω σε μια πέτρα, μετά καθαρίζαμε τις στάχτες από την πέτρα, έβαζε η αδερφή μου πάνω το ψωμί, και όταν έπιασε κρούστα το ψωμί, το σκέπαζε με χόβολη, με τις στάχτες. Τρώγαμε και χόρτα για να γεμίζει η κοιλιά μας.

Μετά μας πήραν οι Αλβανοί με στρατιωτικά αυτοκίνητα και μας κατέβασαν στον κάμπο της Κορυτσάς. Ο κάμπος ήταν καταστραμμένος. Οι Αλβανοί μας βοήθησαν πάρα πολύ. Κι αυτοί ήταν μετά τον πόλεμο, δεν ήξεραν ακόμα τι θα γίνει. Αρχίσαμε να μαζεύουμε ξυλαράκια για να ανάψουμε φωτιά για να μαγειρέψουμε. Εγώ φοβόμουνα πάρα πολύ τα αεροπλάνα, ακόμα από την Κατοχή. Όταν τ' άκουγα, έτρεχα να κρυφτώ, έτρεμα. Οι Αλβανοί, νομίζω, για να μας δώσουν θάρρος, κάνανε μία επίδειξη με τα αεροπλάνα τους. Σε μία στιγμή, όπως είχαμε απομακρυνθεί με την αζαδέρφη μου Μαρία (κι αυτή φοβόταν τα αεροπλάνα), από τον καταυλισμό, βλέπουνε αεροπλάνα. Νομίσανε ότι ήρθαν οι μπουραντάδες. Ξαπλώνουμε κάτω.

Ακούμε την αδερφή μου Ευανθία να φωνάζει – «μη φοβάστε, είναι δικά μας». Εγώ από την άλλη να της λέω να πέσει κάτω και να σκέπτομαι, ότι η αδερφή μου πάλι κάνει τον νταή.

Μας μοιράσανε στα σπίτια στα γύρω χωριά. Εκεί μείναμε μια βδομάδα. Και πάλι ήρθαν τα στρατιωτικά αυτοκίνητα και μας πήραν. Περάσαμε από την πόλη Μπόγραντετς, κοντά στη λίμνη της Πρέσπας, κι από κει πήγαμε στο χωριό Πρένες, μέσα σ' ένα κάμπο. Εκεί οι Αλβανοί είχανε χτίσει 6-7 τριώροφες πολυκατοικίες, οι οποίες δεν είχαν στέγες. Θα ήταν από τον Αλβανικό Πόλεμο. Εκεί άρχισαν οι αρρώστιες. Με τους χωριανούς μου από την Κοτύλη, από τη Λάγκα, πήγαμε σε ένα λόφο

για να αποφύγουμε τις αρρώστιες. Εκεί χτίσαμε και τις καλύβες μας. Οι Αλβανοί μας κάνανε διανομή τροφίμων – ψωμί, τυρί, ελιές και κάτι άλλο. Δε μας δίνανε μαγειρεμένα φαγητά. Εμείς τα παιδιά βοσκούσαμε τα ζώα. Είχε κι ένα ποτάμι γεμάτο χέλια. Οι γέροι που ξέρανε, τα ψαρεύανε και τα μαγειρεύανε. Πολύ νόστιμα. Εμείς τα παιδιά μάθαμε και αλβανικά. Οι μεγάλοι δουλεύανε και η πληρωμή γινότανε με ανταλλαγή προϊόντων.

Ακουγα ότι πρέπει να επιστρέψουμε στην Ελλάδα. Οσοι, όμως, δοκιμάσανε, οι Αλβανοί τους πιάνανε και τους επιστρέφανε πίσω. Για το καλό τους. Ο Ενβερ Χότζα ήθελε τα παιδιά να τα στείλουν στα σχολεία στα Τυράννα, ενώ οι μεγάλοι να δουλεύουν. Εμείς με την αδερφή μου δεν θέλαμε να πάμε. Εμείς θέλαμε να γυρίσουμε στην Ελλάδα. Θυμάμαι την αδερφή μου, που μας έλεγε ότι θα βαδίζουμε νύχτα, και την ημέρα θα κρυβόμαστε για να μη μας πιάσουν και γυρίσουν πίσω. Δεν ξέρω εάν είχαμε κάποιους οργανωμένους στο Κόμμα. Ξέρω, ότι εμείς ήμασταν από τη Λάγκα, την Κοτύλη, Γλυκονέρι. Οι μεγάλοι θα μας οδηγούσαν. Κάνανε οικονομία στο ψωμί, εγώ το έκρυβα στον τουρβά μου. Γεμίζαμε το στομάχι μας με ότι βρίσκαμε – καλαμπόκι, αχλάδια (γκόρτσα τα λέγαμε) για να αντέξουμε. Από τα αχλάδια, εμένα, τη Μαρία και το Θανάση μας έπιασε ένας κοιλόπονος, πρηστήκαμε. Τον Θανάση τον αναποδογυρίσανε και έκανε εμετό. Εγώ δεν μπορούσα να τα βγάλω. Όταν κι εγώ έκανα εμετό, το πρωί που πήγα να δω τι ήταν, είδα μόνο αχλάδια.

Εκεί που ήμασταν, θυμάμαι, μια μέρα πέρασε και ο Ενβέρ Χότζα και σταμάτησε να δει τους Έλληνες. Κι εμείς κατεβήκαμε από τον λόφο να τον δούμε. Είχε μεγάλη συνοδεία. Θυμάμαι, όταν φεύγαμε, μια αγελάδα πετάχτηκε μπροστά από το αυτοκίνητο κι έσπασε το πόδι της.

Ξεκινήσαμε να φύγουμε για την Ελλάδα. Βαδίζαμε νύχτα και την ημέρα κρυβόμασταν. Εβρεχε. Φτάσαμε στο Μαυροβούνιο. Ο Ευριπίδης, ο αδερφός της Μαρίας, έπεσε σε μια λακκούβα γεμάτη νερό από τη βροχή. Η λακκούβα θα είχε γίνει από οβίδες. Πέφτανε αστραπές. Εμείς βέβαια δε θα τον αφήναμε πίσω στη λακκούβα. Βρήκα ένα ξύλο, βέργα, και τον έβγαλα. (Κι αυτός το θυμάται αυτό το περιστατικό, μου το είπε όταν βρεθήκαμε στην Ελλάδα αργότερα.)

Εκανε τέτοια κακοκαιρία που όλοι συναχωθήκαμε. Φτάσαμε σ' ένα σημείο, όταν άρχισε να χαράζει. Ήταν ένα ίσιο μέρος. Εγώ αισθανόμουν πολύ άσχημα, θα είχα και πυρετό. Οι μεγάλοι αποφάσισαν να μείνουμε εκεί. Εγώ έβαλα το κόκκινο με ροζ φόδρα σακάκι μου πάνω σε μια πέτρα για μαξιλάρι για να κοιμηθώ. Κάπως τους άκουγα τους άλλους να λένε – «σηκώστε τα παιδιά, δεν είναι καλό το μέρος εδώ». Η αδερφή μου, μού φώναξε να αφήσω το σακάκι μου και να φύγουμε. «Πριτς, της λέω, εγώ που θα αφήσω το σακάκι μου!» Αρπαξα το σακάκι μου και τι να δω – η πέτρα που το είχα ακουμπήσει ήταν μια νεκροκεφαλή. Και τότε είδα ότι γύρω μας ήταν γεμάτο από οστά – χέρια, πόδια, κεφάλια, δόντια. Δεν ξέρω τι ήταν, αλλά φαίνεται θα είχαν τσαντάρια για νοσοκομείο. Στην πλαγιά είχε δέντρα και εκεί είχε πολλούς τάφους. Και τώρα να πάω, μπορώ να το βρω το μέρος αυτό. Είχανε βάλει πολλούς σταυρούς και σε μερικούς με καμένα ξυλάκια, γράψανε και το όνομα και νούμερο από κάτω. Ήταν ελληνικά ονόματα. Θα ήταν από τον Αλβανικό Πόλεμο.

Μόλις νύχτωσε ξεκινήσαμε και πιο πάνω φαίνονταν τα φυλάκια. Την ημέρα περπατούσαμε μέσα από ένα ρέμα, και πλατς, πλουτς, φτάσαμε στα σύνορα. Μόλις φτάσαμε εκεί πάνω, εμείς χαρές, που είμαστε στα ελληνικά σύνορα. Είχε και μια συνοριακή πέτρα, σημάδι, ενάμιση μέτρο ύψους, από τη μια πλευρά έγραφε Ελληνικό Βασίλειο, και από την άλλη – Λαϊκή Δημοκρατία της Αλβανίας.

Μας σταμάτησαν οι Αλβανοί. Και μας λένε – «μη νομίζεται, ότι δε μπορούμε να σας γυρίσουμε πίσω. Αλλά δεν καταλαβαίνουμε την τόση επιθυμία σας να πάτε πίσω στην Ελλάδα. Εκεί έχει πόλεμο». Ρωτήσανε τους 5-6 άνδρες που ήταν μαζί μας, από πού νόμιζαν ότι θα περάσουν για να μπουν στο έδαφος της Ελλάδας. Λένε κι αυτοί από δω. Τους λένε – εδώ είναι οι μπουραντάδες, θα σας πιάσουν. Τότε μας έδειξαν μια κατεύθυνση, δε θυμάμαι το όνομα του χωριού. Μας είπαν ότι το χωριό ήταν άδειο, αλλά εκεί γύρω θα βρούμε τους αντάρτες και αυτοί θα μας βοηθήσουν.

Ξεκινήσαμε, φτάσαμε το μέρος, κι εκεί είδαμε όλα να είναι εγκαταλεημένα – τα φασόλια, οι ντομάτες, όλα πεσμένα κάτω. Είχαν αδειάσει τα χωριά, κι αυτά μεγάλωναν μόνα τους και σαν να είχαν κατ'αθλιψη και τα φυτά ακόμα.

Σε κάποια φάση, φτάσαμε στην Κοτύλη. Εκεί μας αναλάβανε οι αντάρτες. Μας φέρανε να φάμε. Μας είπαν να μη πάμε στα χωριά μας διότι από την μία πλευρά ήταν οι αντάρτες και από την άλλη οι μπουραντάδες. Στη μέση – νεκρή ζώνη. Κι εγώ λέω στον εαυτό μου – μα έφτασα

ως εδώ και να μη πάω να δω τη μάνα μου και τον πατέρα μου (ακόμα δεν ήξερα τι είχε μεσολαβήσει). Η αδερφή μου με προειδοποίησε να μη τολμήσω να φύγω και πάω διότι έτσι θα προδίδαμε τους αντάρτες που ήταν και οι ίδιοι μας είπαν ότι θα πυροβολούσαν εάν το κάναμε. Εγώ πάλι σκέφτηκα – μα τι λέει τώρα αυτή, είμαι τόσο κοντά και δε θα δω τους γονείς μου. Έτσι, της είπα ότι θα πάω να μαζέψω ξύλα για το τζάκι. Πήρα την ανηφόρα, κατέβηκα την κατήφορο, κι έφτασα στο χωριό μου.

Η μάνα μου δεν είχε φύγει από το χωριό. Είχε μείνει εκεί με μια γριούλα. Σιγά-σιγά επιστρέψανε κι άλλοι. Εμείς επιστρέψαμε από την Αλβανία μετά από 8 μήνες, τον Οκτώβριο, Νοέμβριο. Για μας, για τον πληθυσμό που είχε φύγει, είχαν μάθει ότι όλοι είχαμε σκοτωθεί. Η μάνα μας, μας πένθησε, μας έκανε τρισάγια. Έφτασα στη Λάγκα. Φτάνω στο σπίτι μας, και στην πίσω μεριά, όπου είχαμε το αλώνι μας (τώρα μας το πήραν), βλέπω τη μάνα μου. Κοσκίνιζε κάτι. Φώναξα «μάννα» κι αυτοί μόνο ένα «α...» είπε. Μ' αγκάλιαζε, με έσπρωχνε πίσω, με φιλούσε... Με ρώτησε για την αδερφή μου. Της είπα ότι είναι στην Κοτύλη. Μας έκανε πίτες, και τις πήγα στην Κοτύλη. Και τώρα οι αντάρτες μας είπαν ότι μπορούσαμε να πάμε πίσω στα χωριά μας. Στην Κοτύλη ήρθε και ο αδερφός μου ο Κώστας, ήταν αντάρτης και ήρθε να μας δει. Ήταν ψηλός, με σπαστά μαλλιά. Μου έδωσε να ρίξω και μια ντουφεκιά με το όπλο του, παρόλα που δεν ήθελε, ήταν η πρώτη και η τελευταία φορά, που έπιασα όπλο στο χέρι μου. Με την αδερφή μου επιστρέψαμε στο χωριό.

Το χωριό μας, μας το βομβαρδίζανε πολύ συχνά. Εγώ μάζευα τα παιδιά και κάναμε μαθήματα στο σπίτι της θείας μου, είχαμε βάλει και πίνακα. Γράφαμε ότι ξέραμε – πρόσθεση, αφαίρεση, λέγαμε αντάρτικα τραγούδια. Οι μαμάδες μας – στα χωράφια.

Θυμάμαι, όταν μια μέρα είπα στα παιδιά να πάμε στο ρέμα, όπου ψηλά πάνω είχε σπηλιές για να παρακολουθούμε εάν έρθουν τα αεροπλάνα. Εκεί στις σπηλιές ήμασταν στο ίδιο ύψος με τα αεροπλάνα όταν κατεβαίνανε. Βάλαμε και πέτρες μπροστά στην είσοδο. Και να που ήρθαν τα αεροπλάνα. Βομβάρδισαν το χωριό. Το σπίτι της θείας μου ήταν αναρρωτήριο για τους αντάρτες. Η μάνα μου με τη γειτόνισσα και μ' έναν αντάρτη που ήταν εκεί μπήκανε μέσα στο υπόγειο του σπιτιού μας. Μια οβίδα έπεσε μέσα στην αυλή, άνοιξε η πόρτα του υπογείου, παραλίγο να σκοτώσει τη μάνα μου, που ήταν τυχερή διότι την προστάτευσε το καλάθι πίσω από την πόρτα. Εμείς τα παιδιά τα βλέπαμε όλα αυτά από τη σπηλιά. Κατεβήκαμε στο χωριό – το γουρούνι μας ήταν

ξεκοιλιασμένο και η μαύρη μου γάτα με μια άσπρη βούλα κρεμασμένη πάνω στο δέντρο. Την είχε πετάξει η οβίδα.

Η δεύτερη φυγή στην Αλβανία

Μετά μεσολάβησε το Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας, το πρώτο, δε θυμάμαι στην Πράγα ήταν, ή στο Βελιγράδι; Εκεί πήγαν και οι αντάρτες, οι ΕΠΟΝίτες. Και εκεί θέσανε το θέμα για τα παιδιά από τις εμπόλεμες περιοχές στην Ελλάδα.

Όταν γυρίσανε οι αντάρτες, πηγαίνανε από χωριό σε χωριό και μας λέγανε ότι οι Λαϊκές Δημοκρατίες δέχονται τα παιδιά και όποιος θέλει, να δώσει τα παιδιά τους μέχρι να περάσει αυτή η αναμπουμπούλα. Και θυμάμαι ο κόσμος έδωνε ακόμα και τα βυζανιάρικα, αυτά που τα βύζαιναν, αλλά αυτά δεν τα παίρνανε. Τα παιδιά έπρεπε να είναι από 5 μέχρι 14 χρόνων και να έχουν και μία υπεύθυνη. Βγάλανε την αδερφή μου. Η αδερφή μου αρνήθηκε, διότι είχε μεσολαβήσει ο σκοτωμός του αδερφού μου Κώστα το Μάρτιο (1948).

Μια μέρα ήρθε ο αδερφός μου και είπε στη μάνα μου, ότι δε θα τον δει δύο χρόνια. Θα τους πηγαίνανε κάπου στις Λαϊκές Δημοκρατίες για εκπαίδευση, σε αξιωματική σχολή. Αλλά πριν φύγει έπρεπε να πάει σε κάποια επιχείρηση για την οποία τους είχαν ειδοποιήσει από το Αργος Οριστικό της Καστοριάς. Είχαν μαζέψει τρόφιμα για τους αντάρτες. Πήγε ο αδερφός μου κι εμείς ακούγαμε, ότι προδόθηκαν. Ακούγαμε τους πυροβολισμούς στο χωριό Βιτάλι. Τους βάζανε από το Αργος Οριστικό. Μια οβίδα τον χτύπησε στην πλάτη και τραυματίστηκε πολύ βαριά. Εμείς εκείνο τον καιρό σαν αετόπουλα, φυλάγαμε, παρακολουθούσαμε – ποιος τρέχει, ποιος δε βαδίζει κανονικά, ποιος συμπεριφέρεται ύποπτα στις κινήσεις του, εάν κρύβεται στα χωράφια, και έπρεπε να ειδοποιούμε αν βλέπαμε κάτι ύποπτο. Για να περάσουν από το χωριό μας όλοι έπρεπε να δείχνουν φύλλο πορείας σ' ένα γραφείο.

Εγώ με τη φίλη μου τη Στεριανή, σαν αετόπουλα, φυλάγαμε. Τότε είδαμε τους αντάρτες να έρχονται. Οι ελαφρά τραυματισμένοι ήταν καβάλα στα ζώα, ενώ τους βαριά τραυματίες τους είχαν σε φορεία. Ο μόνος που ήταν βαριά τραυματισμένους ήταν ο αδερφός μου. Εμάς τα αετόπουλα μας σεβότανε οι αντάρτες. Ρώτησα αν μπορούσα να δω τον αντάρτη στο φορείο. Χαμήλωσαν το φορείο, αλλά εγώ δεν τον γνώρισα τον αντάρτη. Το πρόσωπο του ήταν χλωμό, χρώματα στο πρόσωπό... Τους πήγανε στο αναρρωτήριο. Στη Στεριανή είπα: «Αυτόν τον αντάρτη θα τον κλάψει η μάνα του».

Τρέχω ξωπίσω τους να τους δείξω το αναρρωτήριο. Αυτοί είχαν μπει στο δικό μας σπίτι. Τους φωνάζω όχι εκεί, όχι εκεί. Η μάνα μου είχε πάει να ρωτήσει τους αντάρτες για τον αδερφό μου. Η αδερφή μου ήταν στο σπίτι. Βγήκε στην αυλή και την άκουσα να φωνάζει «Κώτσο, αδερφέ μου!»

Ανάψαμε φωτιά. Ηρθε και η μάνα μου. Ο αδερφός μας μάς καθησύχαζε – «Μην ανησυχείτε, θα γίνω καλά, μόνο τα πόδια μου κρυώνουνε. (εδώ η Αρτεμη πνίγεται σε λυγμούς...). Με τόση φωτιά, δε ξεσταίνονταν οι φτέρνες του. Ήταν λάθος που δεν τους δίνανε να πίνουν. Μετά που μεγάλωσα το έμαθα αυτό. Και μας ξαναλέει: «Μην ανησυχείτε, δε θέλω να κλαίτε κι εγώ θα γίνω καλά.» Τον πήραν από το σπίτι μας, να τον παν στο Γράμμο στο νοσοκομείο, ή στην Αλβανία. Η αδερφή μου είπε ότι θα πάει μέχρι σ' ένα σημείο μαζί του και θα γυρίσει. «Θα πας, της λέει η μάνα μου, κι εγώ θα αγναντεύω την άλλη μέρα. Θα δω αν φοράς μαύρο ή άσπρο μαντίλι». Η αδερφή μου τον συνόδεψε τον αδερφό μας μέχρι το Γλυκονέρι και εκεί ο αδερφός μου πέθανε. Τα τελευταία λόγια του ήταν: «Δε λυπάμαι που εγώ θα πεθάνω, αλλά λυπάμαι για το ποιος θα πολεμά στη θέση μου.» Τ' άλλα μου αδέρφια ήταν φυλακή. Η αδερφή μου του απάντησε: «Εσύ θα γίνεις καλά κι εγώ θα πολεμήσω στη θέση σου.»

Ηρθε η αδερφή μου πίσω. Είπα στη μάνα μου να μη κλαίει. Της λέω: «Μην κλαίς και μη σκούζεις διότι ακούν οι εχθροί μας και χαίρονται, ακούν οι φίλοι μας και λυπούνται.» Αυτό το θυμάμαι.

Κι έτσι η Ευανθία είχε δώσει το λόγο της στον αδερφό μου να πολεμήσει στη θέση του και αρνήθηκε να συνοδέψει τα παιδιά. Τότε διάλεξαν εμένα. Ήμουν 14, αλλά εμείς πρόωρα ωριμάζαμε. Κι εγώ δεν ήθελα να πάω, ήθελα να πάω με την αδερφή μου. Αλλά μου είπαν, ότι ήταν «καθήκον». Και πήγα.

Ήταν 32 παιδιά από το χωριό μας, το Βράχο και τη Λάγκα, και βάλανε και μια γυναίκα από το χωριό μας, τη Γλυκερία Μέλιου, η οποία η ίδια είχε τέσσερα παιδιά, και ο άνδρας της ήταν αντάρτης. Κι έτσι συνοδέψαμε τα παιδιά. Ήταν από 5 έως 14 χρόνων.

Και φτάσαμε στην Αλβανία πάλι με τα πόδια. Τα παιδιά δεν κλαίγανε. Φεύγανε από την αναμπουμπούλα του πολέμου. Φεύγανε από τους βομβαρδισμούς. Ξέρεις τι θα πει να έρχονται αεροπλάνα. Εγώ η ίδια ήθελα να ανοίξει η γης για να κρυφτώ. Φοβόμουν πάρα πολύ τα αεροπλάνα. Μας συνόδευαν οι αντάρτες. Τα χωριά που περνούσαμε μας δίνανε να φάμε ότι είχανε. Περνούσαμε από ανταρτοκρατούμενα χωριά.

Φτάσαμε στα σύνορα με την Αλ-

βανία. Δε θυμάμαι πώς το λέγανε το χωριό. Κρυσταλλοπηγή; Εκεί μένανε πιο πολύ Σλαβομακεδόνες. Μας περιποιηθήκανε κι αυτοί. Τη νύχτα ήρθαν στρατιωτικά αυτοκίνητα μέσα στο ελληνικό έδαφος. Είχαν τα φώτα σβησμένα. Μας βάλανε στα αυτοκίνητα και μας κατεβάσανε στην Κορυτσά. Δε θα ξεχάσω, στην Κορυτσά, ο κόσμος μας περίμενε. Τους είχαν ειδοποιήσει ότι θα πάρουν τα παιδιά στα σπίτια τους μέχρι που να δουν που θα τα πάνε. Και θα τους δίνανε διπλό δελτίο για τρόφιμα. Υπήρχαν αντιδραστικοί που αγόραζαν τα τρόφιμα και τα πετούσαν, τα κατάστρεφαν. Γι' αυτό τότε είχαν δελτία με τα οποία ψωνίζανε, για να μη γίνεται σπατάλη.

Στην Κορυτσά, θυμάμαι το εξής. Σ' ένα κτήριο, φωτισμένο, μπορεί να ήταν το Μέγαρο της πόλης, μας κατεβάζανε αγκαλιά από τα αυτοκίνητα και αγκαλιά μας ανεβάζανε πάνω στις σκάλες μέχρι την αίθουσα. Ήταν μια ωραία αίθουσα, φωτισμένη, με πολυελαίους. Ξέρεις, να έρχεσαι από μέσα από τα κατσάβραχα και να βρεθείς σε μια τέτοια πολυτέλεια.

Η Γλυκερία είχε πρόβλημα με το στομάχι της. Ήταν πολύ καλή γυναίκα. Μαζεύτηκε σε μια γωνιά κι εγώ μάζεψα τα παιδιά. Τους είπα να μη φεύγουν από κοντά μου. Εγώ είχα την ευθύνη. Για να μιλάν μαζί μας, οι Αλβανοί είχαν φέρι και Έλληνες, Βορειοηπειρώτες. Εγώ δεν ήθελα να μιλήσω αλβανικά. Τους είπα ότι εγώ θέλω όλα τα παιδιά να είμαστε στην ίδια γειτονιά. Εάν δε γίνεται δε φεύγουμε από δω. Τους φάνηκε παράξενο διότι κανείς άλλος δεν είχε θέσει τέτοιο ζήτημα. Και πράγματι, όλοι ήμασταν στην ίδια γειτονιά. Τα μαζέυα τα παιδιά και πηγαίναμε εκδρομή.

Στην αίθουσα μου είχε κάνει εντύπωση η ζέστη. Πουθενά θερμάστρα, πουθενά σόμπα, πουθενά τζάκι, κι όμως είχε ζέστη. Πήγα προς το παράθυρο όπου έκανε πιο πολύ ζέστη. Βάζω το χέρι μου κάτω από την κουρτίνα για να βρω από πού έρχονταν η ζέστη. Είχα τον εγωισμό μου, δεν ήθελα να ρωτήσω, για να μη νομίζουν ότι στην Ελλάδα δεν ξέραμε από τέτοια πράγματα.

Στις οικογένειες μείναμε μια-δυο βδομάδες. Θυμάμαι στην οικογένεια που έμεινα εγώ με τα πιο μικρά παιδιά, τον Πασχάλη, τη Χρυσούλα, την Ελευθερία, ήταν πέντε-έξι χρόνων, οι γέροι και ο γιος μιλούσαν ελληνικά. Τότε ακόμα δεν ήξερα τι θα πει Βορειοηπειρώτης. Η γριά είχε καταλάβει ότι ήξερα αλβανικά. Μια μέρα με συμβούλεψε να μη λέω τη λέξη «μουτ» διότι ήταν προσβλητική. Την άκουγε αυτή τη «λέξη», όταν έλεγα στα παιδιά «τι είναι αυτά τα μούτρα που έκανες», και τους έπαιρνα και τους έπλυνα τους μικρούς.

Ο γιος τους και η νύφη τους με πήγαν σινεμά. Εγώ δεν είχα πάει μέχρι τότε

σινεμά και για να μη ντροπιάσω την Ελλάδα, δεν το παραδέχτηκα. Δε θυμάμαι πώς λεγότανε η ταινία, αλλά στα επίκαιρα πάντα έδειχναν ένα τραίνο να έρχεται καταπάνω σου. Φοβήθηκα. Μετά πήγαμε σε ζαχαροπλαστείο και για πρώτη φορά πάλι, έφαγε γλυκό ζαχαροπλαστείου. Εγώ ακόμα έκανα ότι κι αυτό το ξέρω για να μη ντροπιάσω την Ελλάδα. Στο χωριό μας, τα γλυκά μας ήταν μαρμελάδες. Δεν είχαμε κρέμες και τέτοια.

Από την Κορυτσά μας πήραν και μας πήγαν στο Ελβασαν, όπου μας βάλανε σε κάτι έρημα και βομβαρδισμένα κτήρια. Ολα ήταν σπασμένα μέσα. Μόνο παράθυρα είχε. Εκεί μας δίνανε συσσίτιο. Ηρθε και γιατρός να μας δει. Εμείς τα κορίτσια ντρεπόμασταν να βγάλουμε τα ρούχα μας. Του είπαμε ότι είμαστε μια χαρά. Και αναγκάστηκε να μας εξετάσει πάνω από τα ρούχα.

Σε μια φάση ήρθαν τα παιδιά και μου λένε, εκεί στα αποχωρητήρια έχει ένα σκοινί κι όταν το πιάνουνε τους «χοροπηδά». Ναι, κι από ρεύμα δεν είχαμε ιδέα. Πήγα, το είδα, ήταν ψηλά, τα παιδιά πηδούσανε και το ρεύμα τους χτυπούσε. Τραβήξαμε τη μπανιέρα, έδεσα το σκοινί για να μην το φτάνουν. Ηρθε ο υπεύθυνος και μου λέει: «Πω-πω, θα σκοτώνονταν τα παιδιά. Αυτό που το λέτε σκοινί εσείς, έχει ρεύμα μέσα.»

Κι εκεί μείναμε δύο βδομάδες. Μετά με λεωφορεία πήγαμε στο Μοναστήρι. Οι καλογοιές μας περιποιηθήκανε καλά. Εκεί μείναμε μια βδομάδα. Ημασταν πολλοί εκεί, κι από άλλα χωριά. Αλλά ο καθένας μάζεψε τα δικά του παιδιά. Σαν την κλώσα που μαζεύει τα πουλάκια της. Το τοπίο ήταν ωραίο. Πριν φτάσουμε στο Μοναστήρι, τρεις μέρες διανυχτερεύσαμε σε μια πόλη μέσα στα σχολεία. Εκεί, πριν κατεβούμε από τα λεωφορεία, μας φέρανε τρόφιμα, νερό. Στα δικά μου παιδιά είπα να μην παίρνουν τίποτα από κανέναν διότι μπορεί οι καραμέλες να είχαν δηλητήριο. Από το Μοναστήρι φύγαμε με τραίνα. Εγώ είχα τα δικά μου παιδιά σε δύο κουπέ. Ακόμα και όταν ο εισπράκτορας ήθελε να πάρει μερικά παιδιά, διότι ήμασταν πολλοί στα κουπέ, δεν τον άφησα. Επρεπε να είμαστε όλοι μαζί. Τι θα γινότανε εάν έχανα κανένα παιδί; Τ' άλλα τα παιδιά τρέχανε πάνω κάτω στο τραίνο μέχρι να φτάσουμε στη Βουδαπέστη, όπου κόβουν τα βαγόνια, μερικά για την Πολωνία, άλλα για την Τσεχοσλοβακία. Αυτή είναι και η αιτία που εκεί σκορπίστηκαν τότε αδέρφια. Και εγώ χωρίς να το ξέρω, φύλαξα τα δικά μου παιδιά και κανένα δε χάθηκε. Κι έτσι μείναμε όλοι μαζί μέχρι να φτάσουμε στην Τσεχοσλοβακία. Στην Ουγγαρία ήρθαν από τον Ερυθρό Σταυρό, μέσα στα βαγόνια.

ANTENNA EUROPE: το πρώτο ελληνικό συνδρομητικό κανάλι στην Ευρώπη

Ο Όμιλος **ANTENNA**, ο μεγαλύτερος Όμιλος **MME** στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της πολυετούς και σημαντικής δραστηριοποίησής του εκτός ελληνικών συνόρων, δημιούργησε τον **ANTENNA EUROPE**. Ο **ANTENNA EUROPE** αποτελεί ένα νέο ψηφιακό συνδρομητικό κανάλι, το πρώτο ελληνικό, το οποίο απευθύνεται σε περισσότερες από 40 ευρωπαϊκές χώρες και φέρνει τα καλύτερα προγράμματα του ANT1 TV στα σπίτια εκατομμυρίων Ελλήνων που ζουν στην Ευρώπη.

Η παρουσία του Ομίλου **ANTENNA** στη Ευρώπη, έρχεται να συνεχίσει με τον καλύτερο τρόπο την εξαιρετικά επιτυχημένη εκτός Ελλάδος πορεία του, που ξεκίνησε πριν από 13 χρόνια με την, πρωτοποριακή για την εποχή, λειτουργία του **ANTENNA SATELLITE** στις **ΗΠΑ**. Το 1996, μετά την ενθουσιώδη ανταπόκριση του ελληνικού κοινού στην Αμερική, δημιουργείται ο **ANTENNA PACIFIC** για τους Έλληνες της Αυστραλίας.

Ο **ANTENNA EUROPE** παρέχεται στους συνδρομητές μέσω του δορυφόρου **HOTBIRD**, που αποτελεί τον πιο δημοφιλή δορυφόρο στην Ευρώπη. Το πρόγραμμά του περιλαμβάνει σειρές, εκπομπές, talk shows, παιχνίδια, παιδικές σειρές κινουμένων σχεδίων, ζωντανά Δελτία Ειδήσεων και ενημερωτικές εκπομπές. Μέσω του νέου αυτού ψηφιακού καναλιού, οι συνδρομητές στην Ευρώπη θα έχουν επίσης την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ταινίες από την «χρυσή εποχή» του Ελληνικού κινηματογράφου με αγαπημένους ηθοποιούς, όπως η Αλίκη Βουγιουκλάκη, ο Δημήτρης Παπαμιχαήλ και ο Λάμπρος Κωνσταντάρας. Επιπλέον, για τα επόμενα τρία χρόνια, οι λάτρεις του ποδοσφαίρου μπορούν να απολαμβάνουν τους αγώνες του Κυπέλλου Ελλάδος.

Προσπαθώντας να προσαρμόσει το πρόγραμμά του στις ανάγκες του ομογενειακού κοινού, ο **ANTENNA EUROPE** δημιούργησε ειδικές τηλεοπτικές παραγωγές αποκλειστικά για τους Έλληνες του εξωτερικού. Για έκτη συνεχή χρονιά, η ενημερωτική, ομογενειακή εκπομπή «ellada@antenna.gr» ενημερώνει, ψυχαγωγεί αλλά και διατηρεί την επαφή των απανταχού Ελλήνων με τη Γενέτειρά τους. Κάθε Κυριακή απόγευμα, η δημοσιογράφος Μαρία Αλυφαντή δίνει το βήμα σε ανθρώπους που προσέφεραν και προσφέρουν στον Ελληνισμό ώστε να προβάλλουν το έργο τους αλλά και να εκφράσουν τις απόψεις τους γύρω από σημαντικά ζητήματα που αφορούν τον Έλληνα του εξωτερικού. Με ρεπορτάζ, συνεντεύξεις και τηλεοπτικά αφιερώματα προβάλλονται όλες οι πολιτιστικές δραστηριότητες των ελληνικών κοινοτήτων, συλλόγων και οργανισμών σε Αμερική, Αυστραλία και Ευρώπη.

Η πρόσβαση στον **ANTENNA EUROPE** γίνεται μέσω 12μηνης προπληρωμένης κάρτας, συμβατής με τα δύο πιο διαδεδομένα συστήματα κωδικοποίησης – Irdeto και Viaccess. Το ύψος της συνδρομής ανέρχεται στα €10 το μήνα.

###

Οι τηλεθεατές μπορούν να γίνουν συνδρομητές επικοινωνώντας με την **ADD Europe**, στο τηλέφωνο **+49 1805 22 31 36**. Ο **ANT1 EUROPE** είναι διαθέσιμος σε όλη την Ευρώπη μέσα στο πλαίσιο της δορυφορικής κάλυψης του **HOTBIRD**. Η υπηρεσία δεν είναι διαθέσιμη για τους τηλεθεατές που διαμένουν στις παρακάτω χώρες: Ελλάδα, Κύπρο, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Κροατία, Βοσνία Ερζεγοβίνη, Σλοβενία, ΠΓΔΜ και Αλβανία.

Από το χωριό Νώτια στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του λαού μας για τη λευτεριά και τη δημοκρατία έδωσαν τη ζωή τους πάνω από 180 αγωνιστές. Για τους αναγνώστες που ψάχνουν τους σκοτωμένους συγγενείς τους προσθέτουμε στο τέλος τα ονόματα των αγωνιστών που εκτελέστηκαν από τους βούλγαρους κατακτητές. Την εκτέλεση την ακολούθησε το κάψιμο 80 σπιτιών του χωριού.

Τα κείμενα είναι από φωτοτυπία χωρίς τίτλους. Παρακαλούμε τους αναγνώστες μας εάν γνωρίζουν το βιβλίο αυτό να μας ενημερώσουν.

Το μνημόσυνο του Γιαγκούλη

(Η Ελληνική Δαμιανίδου από τη Νώτια, είναι ένα από τα παιδιά του εμφυλίου πολέμου. Μετά από 60 χρόνια είχε την τύχη να μάθει την τύχη του αδερφού της Γιαγκούλη, ο οποίος σκοτώθηκε στη μάχη του Αγγελοχωριού πολεμώντας τους κατακτητές...)

Κατά το τέλος του πρώτου δεκαημέρου του Ιούλη ήρθε στην έδρα του Συντάγματος η μάνα του Γιαγκούλη Δαμιανίδη, του παλικαριού από τη Νώτια, που σκοτώθηκε στις 18 του Μάη 1944 στη μάχη του Αγγελοχωριού. Ηρθε να κάνει το μνημόσυνο του γιού της μαζί με τους συμπολεμιστές του. Τη μαυροφορεμένη μάνα τη συνόδευσε ομάδα γυναικών και ανδρών από το χωριό της, την Νώτια. Η διοίκηση του Συντάγματος δέχθηκε τη μάνα του νεκρού αγωνιστή. Αποφάσισε να οργανώσει τελετή αφιερωμένη στη μνήμη του παλικαριού και στη μνήμη όλων των θυμάτων που είχε δώσει μέχρι εκείνη τη στιγμή το Σύνταγμά μας. Ορίσαμε τελετάρχη έναν αξιωματικό, δε θυμάμαι ποιόν, που ήξερε από τέτοιες τελετές και κατάρτισε το πρόγραμμα. Εγώ έγραψα την Ημερήσια Διαταγή του Συντάγματος που θα διαβάζονταν στην τελετή. Στην Ημερήσια αυτή Διαταγή, που την έγραψα με συγκίνηση και επαναστατική έξαρση αναφέρονται τα ονόματα όλων των νεκρών του Συντάγματός μας.

Κατά ώρα 11 το μεσημέρι ολόκληρο το τμήμα που βρίσκονταν στην έδρα του Συντάγματος, κάπου 400 άνδρες, είναι παραταγμένοι σε σχήμα Π μέσα στο καταπράσινο λιβάδι, κοντά στην βρυσούλα, απ' όπου ανάβρυζε γάργαρο κι αθάνατο νερό. Στο κέντρο του σχηματισμού, μπροστά σ' ένα αντάρτικο τραπέζι – τέσσερες πάσσαλοι μπηγμένοι στη γη και επάνω τους πελεκημένοι κλάδοι οξιάς – στάθηκαν οι κάτοικοι του χωριού με τη μάνα του αντάρτη. Δίπλα τους πήρε τη θέση η διοίκηση του Συντάγματος με το επιτελείο και τον ιερέα του Συντάγματος. Όλοι μας ήμασταν σιωπηλοί και συγκινημένοι. Ο αξιωματικός τελετάρχης δίνει το παράγγελμα Προσοχή! Όλοι στεκόμαστε προσοχή. Αρχίζει η τελετή. Ο Διοικητής παίρνει αναφορά από τα τμήματα. Ανάπαυση! Ξανά Προσοχή! Ο υπασπιστής του Συντάγματος αρχίζει να διαβάει με δυνατή φωνή την Ημερήσια Διαταγή. Το περιεχόμενο της προκαλεί συγκίνηση και δάκρυα. Μέσα στη σιγαλιά ακούγονται ένα-ένα τα ονόματα των συντρόφων μας και αδελφών, που βγήκαν να πολεμήσουν μαζί μας τον εχθρό της πατρίδας, μα που τώρα δε βρίσκονταν μαζί μας. Είχαν επιτελέσει στο ακέραιο το καθήκον τους κι είχαν περάσει πια στην αθανασία. Είχαν καταταχθεί σε εκείνους τους Έλληνες που «οι απόγονοι στις συγκεντρώσεις τα ονόματά τους θα διαλαλούν», όπως λέει και το επαναστατικό μας τραγούδι. Κάθε όνομα που ακούγεται το συνοδεύει και μια κραυγή: Εκδίκηση! Εκδίκηση! Και είναι αρκετός ο κατάλογος των συντρόφων μας που μας ζητούσαν εκδίκηση. Η Ημερήσια Διαταγή κλείνει με το Θάνατος στο Φασισμό! Λευτεριά στο λαό! Και όλοι μαζί παίρνουμε το «Επέσατε θύματα αδέλφια εσείς...»

Τη στιγμή ακριβώς αυτή οπλοπολυβόλα παραταγμένα στη σειρά αφήνουν μια ομοβροντία που δόνησε την ατμόσφαιρα και αντιβούιζαν οι πλαγιές και τα υψώματα γύρω. Τα όπλα μας τιμούσαν και δόξαζαν τους νεκρούς μας. Τα μάτια βουρκώνουν, δάκρυα τρέχουν, ακούγονται αναφιλητά. Ακολουθεί και δεύτερη και τρίτη ομοβροντία. Τα στήθη φουσκώνουν από συγκίνηση και βροντερή ιαχή δονεί στην ατμόσφαιρα: Εκδίκηση! Τετρακόσιες γροθιές υψώνονται στον αέρα σε όρκο αγωνιστικό. Ο Παπαγιώργης προσφέρει τις θρησκευτικές του υπηρεσίες που επέβαλε η κατάσταση. Και μέσα σε απόλυτη σιγή προχωρεί μερικά βήματα η μάνα του αγωνιστή Γιαγκούλη:

Αγαπητέ συναγωνιστές, ακούγεται τρεμάμενη η φωνή της. Το μεγαλύτερο κακό για μια μάνα είναι να χάσει το παιδί της. Κι' εγώ έχασα το γιο μου στο Γιαγκούλη, το δικό σας συναγωνιστή. Εκλαίπα πολύ σαν έμαθα το χαμό του. Και τούτη τη στιγμή η καρδιά μου σπαράζει απ' τον πόνο. Ηρθα σήμερα εδώ, με τους άλλους συγγενείς και χωριανούς, για να μοιράσω μαζί σας τον πόνο μου. Δίπλα στο αίσθημα πόνου που μου πνίγει το στήθος αισθάνομαι και ένα άλλο αίσθημα. Αίσθημα περηφάνιας γιατί ο γιος μου έδωσε τη ζωή του για τη λευτεριά του λαού και της πατρίδας. Το αίσθημα αυτό μου αλαφρώνει τον πόνο. Χαλάλι τόκανα το παιδί μου για την Πατρίδα και τη λευτεριά της. Και γώ και τα αδέρφια του θα συνεχίσουμε τον αγώνα δίπλα σας, μαζί με το λαό. Από σας ζητώ να εκδικηθείτε το θάνατο του Γιαγκούλη μου και όλων των παλικαριών που έπεσαν στον αγώνα. Και γρήγορα να μας έρθει η πανώρια λευτεριά, που αλαφρώνει τις ψυχές των ανθρώπων και φέρνει τη χαρά και την ευτυχία.

Και η ελληνίδα αυτή μητέρα τραβιέται πίσω, δίπλα στους άλλους. Όλοι στέκονται άφωνοι. Σε μια στιγμή ξεσπάει βροντερά ένα: Ζήτω οι ελληνίδες μητέρες. Ορκιζόμαστε εκδίκηση. Ζήτω ο ελληνικός λαός.

Μπροστά στο βήμα βρίσκεται τώρα ο καπετάν Στάθης. Από μέρος της διοίκησης του Συντάγματος και όλων των μαχητών αποτίνει φόρο τιμής στους νεκρούς αγωνιστές μας και δίνει την υπόσχεση από μέρους όλων μας ότι το 30ο Σύνταγμα θα εκπληρώσει στο ακέραιο το χρέος του απέναντι στην Πατρίδα και το λαό. Πάντα, είτε, οι Έλληνες τη λευτεριά τους την πότισαν με αίμα. Δεν την περίμεναν από κανέναν. Ετσι και μες σήμερα. Με το αίμα μας καταχτάμε τη λευτεριά μας. Και με το αίμα μας θα αγωνισθούμε να την κρατήσουμε. Το αίμα του Γιαγκούλη και των άλλων συμπολεμιστών μας που πριν από λίγο ακούσαμε τα ονόματά τους για αυτό το μεγάλο σκοπό πήγε. Αιωνία τους η μνήμη.

Η τελετή μας έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο. Πολύ ταιριαστή η δεύτερη στροφή του Ύμνου μας:

Απ' τα κόκκαλα βγαλμένη

Των Ελλήνων τα ιερά

Και σαν πρώτα ανδρειωμένη

Χαίρε, ω χείρε Ελευθεριά.

Η μάνα μοίρασε τα κόλλυβα του γιου της. Δόθηκε το σύνθημα του τέλους της τελετής. Διαλυθήκαμε. Οι αντάρτες τραβήχτηκαν ομάδες-ομάδες.

Ο κατάλογος των εκτελεσμένων: (Λείπουν τα ονόματα τριών εκτελεσμένων)

Γιάννης Π. Γιαταγαντσιδής 55χρ, Γιάννης Θ. Γιαταγαντσιδής 33χρ, Χαράλαμπος Γιαταγαντσιδής 42χρ, Πέτρος Γαλάνης 45χρ, Αριστείδης Γρηγοριάδης 57χρ, Νικόλας Ελευθεριάδης 38χρ, Ηλίας Ευθυμιάδης 30χρ, Κοσμάς Ευθυμιάδης 30χρ, Παύλος Ζευγαριδής 75χρ, Γιάννης Ηλιάδης 38χρ, Μιχάλης Θεοδωρίδης 25χρ, Παναγιώτης Ιωαννίδης 18χρ, Βασίλης Ιγνατιάδης 55χρ, Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης 25χρ, Αποστόλης Κωνσταντινίδης 42χρ, Γιώργης Καχριμανιδής 67χρ, Γιάννης Καρυδόπουλος 63χρ, Αβραάμ Μιχαηλίδης 44χρ, Χαράλαμπος Μιχαηλίδης 58χρ, Παύλος Μιχαηλίδης 68χρ, Στρατής Παραστρατιδής 35χρ, Γιάννης Πασαλίδης 40χρ, Αριστείδης Παπαδόπουλος 46χρ, Γιώργης Παπαδόπουλος 68χρ, Ηρακλής Συμεωνίδης 19χρ, Ανέστης Συμεωνίδης 22χρ, Βαγγέλης Συμεωνίδης 20χρ, Χρήστος Σταμπολίδης 47χρ, Παναγιώτης Τσαουσίδης 45χρ, Αριστείδης Τσορακίδης 42χρ, Ξενοφώντας Τσορακίδης 42χρ, Γιάννης Ηλιάδης 42χρ, Βασίλης Θαλασσινός 20χρ, Χαράλαμπος Τσορακίδης 33χρ, Αβραάμ Τσορακίδης 42χρ, Ηλίας Τηλικαρίδης 46χρ, Γιάννης Τηλικαρίδης 52χρ, Ιάκωβος Χολίδης 52χρ, Αλέξης Γεωργιάδης 56χρ, Βασίλης Τεψουκίδης 41χρ, Γιάννης Δεμερτζής 37χρ, Ιλαρίωνας Σπυριδωνίδης 25χρ, Θεόδωρος Μαντάς 42χρ

Ελισάβετ Χαραλαμπίδου

Εορτασμός της 60ης
επετείου ερχομού
των Ελλήνων στην
Δημοκρατία της
Τσεχίας

ΟΣΤΡΑΒΑ

27.06. - 29.06.2008

<http://www.vyroci60.estranky.cz>

<http://www.ropraha.eu>